Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 11

Ljubljana, petek 15. januarja 1943-XXI

Cena cent. 80

Upravništvo Ljubljana Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22 31-23 31-24

Inseratni oddelek Ljubljana Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25 31-26

Podružnica Novo mesto Ljubljanska cesta 42

Računi za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Correnti Postali N. 11-4118

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljkom Jutrom« Lir 36.50

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22 31-23 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Nuovi successi dell'aviazione dell'Asse

16 velivoli nemici distrutti — Intenso bombardamento di attrezzature portuali di Algeri e di Bona — Vivace attività dell'aviazione in Libia

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 14 gennaio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 964:

Le opposte aviazioni, quantunque ostacolate da tempeste di sabbia, sono state ieri molto attive in Libia.

In frequenti duelli 11 apparecchi nemici venivano abbattuti dai cacciatori dell'Asse di cui cinque dagli italiani e sei dai tedeschi.

Il nostro 4° stormo da caccia concorreva a tali successi, distruggendo due quadrimotori e portando così a cinquecento le sue vittorie.

Tre altri velivoli precipitavano sotto il tiro di batterie contro-aeree nostre e germaniche.

Bombardamenti aerei nemici di località abitata hanno causato perdite fra le popolazioni locali, danni non gravi.

Sul fronte tunisino sono falliti ripetuti attacchi condotti dall'avversario con appoggio di reparti blindati. Diversi carri armati risultano distrutti.

Nostre formazioni aeree hanno agito in successive ondate su colonne di truppe e concentramenti di automezzi, di questi una decina veniva incendiata. Anche le attrezzature portuali di Algeri e di Bona sono state intensamente bombardate.

È rientrato alla sua base un apparecchio segnalato mancante dal bollettino del giorno 12.

Novi uspehi osnega letalstva

16 sovražnih letal uničenih — Močno bombardiranje pristaniških naprav v Alžiru in Boni — Živahno delovanje letalstva v Libiji

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 14. januarja naslednje 964. vojno poročilo:

Letalstvo obeh strank je bilo včeraj v Libiji navzlic peščenim viharjem zelo aktivno.

V ponovnih dvoboji so lovci Osi sestrelili 11 sovražnih letal in sicer 5 italijanski, 6 pa nemški lovci.

Naša četrta jata lovcev je prispevala k tem uspehom s tem, da je uničila dve štirimotorni letali in dosegla s tem svojo 500. zmago.

Tri nadaljnja letala so treščila na tla, zadeta od naših in nemških protiletalskih baterij.

Sovražna letalska bombardiranja nekega naseljenega kraja so povzročila žrtve med domačim prebivalstvom, škoda pa ni težka.

Na tuniškem bojišču so se izjalovili ponovni napadi sovražnika, ki so bili podprti z oklopnimi oddelki. Več tankov je bilo uničenih.

Naše letalske skupine so v zaporednih valovih obstreljevale kolone čet in zbirališča avtomobilskih vozil; kakih 10 motornih vozil je bilo zažganih. Tudi pristaniške naprave v Alžirju in v Boni so bile močno bombardirane.

Na oporišče se je vrnilo letalo, ki smo ga v poročilu z dne 12. t. m. označili kot izgubljeno.

Veleposlanik Lequio umrl

Rim, 13. jan. s. V Rimu je umrl italijanski veleposlanik v Madridu Ekse. Francesco Lequio pl. Assaba. Bil je rojen v Rimu 2. aprila 1892 ter se je v prvi svetovni vojni boril kot prostovoljec v činu oficirskega poročnika. Odlikovan je bil z bronasto kolajno za vojaško hrabrost in s križcem za zasluge.

Novi italijanski poslanik v Kodanju

Kodanj, 13. jan. s. Novi italijanski poslanik v Kodanju, marki Diana, ki je na tem mestu zamenjal ministra Sapuppoja, je danes prispel v Kodanj, kjer so ga na kolodvoru sprejeli uslužbenci italijanskega poslaništva, nemški poslanik in italijanska zajednica.

Zapletljaji v Francoski severni Afriki

Nasprotstva med pristaši Girauda, De Gaulla in Američani čim dalje bolj naraščajo

Tanger, 13. jan. s. Zdi se, da postaja politični položaj v Francoski severni Afriki vedno bolj zapleten. Na odredbo pomočnika visokega komisarja generala Bergereda je bilo aretiranih zopet mnogo ljudi v zvezi z umorom admirala Darlana. Uradni zastopnik zaveznišKega glavnega stana je izjavil, da je treba sedaj molčati in obvarovati nepristranost v preiskavi, ter je obljubil, da bo v nekaj dneh objavljena obsežnejša izjava, ko bo položaj razčiščen. Pojasnil je nadalje, da so generalu Bergeredu poverjene vse politične in vojaške preiskave v zaledju. Očitno je, da je preiskav mnogo, toda s preiskavami, aretacijami in razpravami z vsemi njihovimi posledicami se položaj ne bo tako hitro razčistil.

Stockholm, 13. jan. s. Londonski listi opisujejo po dobljenih smernicah politični položaj v Francoski severni Afriki kot zelo zamotan. »Daily Mail« piše n. pr. da so v Londonu upravičeno vznemirjeni, ker se v Maroku in francoskem Alžiru s popolnim pooblastilom generala Eisenhowra izvaja politika preganjanja degolistov, ki jih smatrajo Giraudovi pripadniki za izdajalce. Zaradi številnih aretacij na odredbo generala Girauda so se zelo vznemirili legolistični krogi v Londonu. Dopisnik nekega londonskega lista v Tangerju poroča, da v vsem Maroku sovražijo degoliste in njihove angleške prijatelje in da tudi Američani ne uživajo simpatij. »News Chronicle« objavlja dolg članek na uvodnem mestu, v katerem zatrjuje, da je politični položaj v severni Afriki še bolj temen kakor vojaški. Ni govora, piše list, da Anglija in Amerika delata na tem področju v popolnem skladu. Zmeda narašča zaradi izredno stroge cenzure, ki jo je uvedel Eisenhower in ki je neopravičljiva. Zaradi take cenzure krožijo v Alžiru najbolj vznemirljive in nasprotujoče si vesti. Zelo verjetno je, da se bo to stanje še poslabšalo.

Odpor Maročanov proti ameriškim okupatorjem

Tanger, 13. jan. s. Ameriški poizkus ustanoviti v francoskem Maroku vojsko z Maročani, ne otežkočajo samo sovražna čustva prebivalstva, temveč tudi odločna opozicija sultana in paše El Glaonija, tolmača volje dežele, ki noče dati svojega krvnega davka za stvar Anglosasov, tesno povezano z židovskimi interesi. Obvezni nabori so sedaj omejeni na ljudi francoske narodnosti. Brez razlike na raso ali vero se sprejemajo vsi, ki se javijo v prostovoljni afriški zbor, toda je malo so nabrali izvržencev, ki so prišli v Maroko z raznih strani sveta. Zdi se, da so severni Američan določili nekega svojega oficirja, da opravlja zvezno službo med njimi in sultanom. To bi kazalo, da hoče washingtonska vlada še naprej ignorirati obstoj pogodbe o protektoratu iz l. 1912. Berberska plemena iz Magreba se organizirajo, kakor se zdi, da bi se dejansko uprla okupatorjem in pričela gverilsko vojno, ki zadaja znatno škodo oskrbovanju severnoameriških posadk z orožjem v gorskih predelih. V številnih spopadih so se Arabci nedavno polastili velikih količin orožja in streliva.

Čilski odpor proti nasilstvu Zedinjenih držav

Santiago, 13. jan. s. Ves tisk objavlja z velikimi naslovi manifest bivšega predsednika Alessandria proti prekinitvi odnosov republike Čile s silami trojnega pakta. Alessandri zatrjuje, da se je po dolgem premišljevanju prepričal, da bi slavna preteklost republike Čile ter njena sedanjost in njena bodočnost trpele z prekinitvijo odnosov. Omenja sklep senata z dne 2. junija 1942, ko je vlada izjavila, da bo ostala zvesta svojim obljubam kontinentalne vzajemnosti ter ojačila svojo politiko budnosti in zatiranja delovanja, ki škoduje ameriškim državam. Samo nasprotniki bi lahko z dejanjem, ki bi zadelo Čile, spremenili sedanjo mednarodno pozicijo republike. Ta program vlade se uresničuje. Ni se dogodilo med tem ničesar, kar je bilo predvideno v tej izjavi, kakor n. pr. napad na čilsko mornarico, na Panamski kanal ali na obale Pacifika južno od Paname. Ni dopustno, da bi se odnosi prekinili zaradi gospodarskih in političnih pritiskov Zedinjenih držav, ker je to v nasprotju s stvarnostjo in z načeli, proglašenimi z atlantsko listino Združenje, na katerega se namigava, ne obstaja in če bi obstajalo, bi se mu morali zoperstaviti v obrambo naše suverenosti.

Bivši predsednik zaključuje: »Prijatelji Zedinjenih držav bomo, toda vazal ne. Sam predsednik Rios je zatrdil, da bi prekinitev odnosov pomenila vojno. Ali smo pripravljeni na to bolečo morebitnost? Ali imamo neobhodno potrebna sredstva za obrambo? Zakaj bi narodu nalagali strašne žrtve vojne? Ali ne bi bilo pametno, da bi predsednik republike pred tako pomembno odločitvijo vprašal javno mnenje za svet? Čutim moralno odgovornost, da sem prispeval k zmagi sedanjega predsednika. Zaradi tega bi rad, da bi predsednik Rios razpisal plebiscit, s katerim bi svoje mnenje izrazili vsi moški in ženske v republiki, kajti vsi Čilci bi bili prizadeti. Potrebno je nadalje spomniti se na zgodovinske vezi, ki nas družijo z argentinsko republiko. V tako odločilni uri za kontinent moramo vedno bolj utrjevati vzajemnost s prijateljsko Argentino, kajti sicer bi nastale napake, katerih posledice bi nam ne odpustile niti sedanje niti bodoče generacije.

IZJALOVLJENI SOVJETSKI NAPADI

Tako na zapadnem Kavkazu kakor ob Donu in južnovzhodno od Voroneža so bili odbiti vsi sovjetski napadi

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Po hudih izgubah, ki jih je sovražnik utrpel včeraj, je danes izvedel na zapadnem Kavkazu samo posamezne napade brez zveze, ki so bili vsi zavrnjeni.

Med Kavkazom in Donom ter na področju ob Donu so se izjalovili ponovni sovjetski napadi ob izgubi 26 oklopnih voz. Na področju Stalingrada so nemške čete zavrnile močne pehotne in oklopne napade v junaško težkih borbah. Letalstvo je posegalo na težiščih v boje na kopnem.

Sovražni napadi jugovzhodno od Voroneža proti nemškim in madžarskim četam so se izjalovili.

Borbe jugovzhodno od Ilmenskega jezera in na področju Ladoškega jezera trajajo dalje.

V Libiji so nemški in italijanski lovci pri dveh nemških izgubah sestrelili 11 letal, protiletalsko topništvo pa še tri letala.

Ponovni sunki sovražnih sil v Tunisu so bili zavrnjeni. Oddelki nemškega in italijanskega letalstva so razkropili kolone za dovoz in zbirališča sovražnih čet. Tudi na letalskih oporiščih so bila povzročena znatna opustošenja.

Pri dnevnih poletih angleških letalskih oddelkov nad zasedenim zapadnim ozemljem je bilo sestreljenih 5, na področju Severnega morja pa dve sovražni letali.

V poznih večernih urah so angleška letala napadla zapadno Nemčijo, predvsem mesto Essen. Prebivalstvo je imelo izgube. Nastala je pretežno škoda na poslopjih. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 5 letal.

Nemška bojna letala so napadla podnevi naprave na angleški jugovzhodni obali, ponoči pa mestno in ladjedelniško področje Sunderlanda. Opaženi so bili obsežni požari.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Po hudih izgubah, ki jih je sovražnik utrpel včeraj, je danes izvedel na zapadnem Kavkazu samo posamezne napade brez zveze, ki so bili vsi zavrnjeni.

Med Kavkazom in Donom ter na področju ob Donu so se izjalovili ponovni sovjetski napadi ob izgubi 26 oklopnih voz. Na področju Stalingrada so nemške čete zavrnile močne pehotne in oklopne napade v junaško težkih borbah. Letalstvo je posegalo na težiščih v boje na kopnem.

Sovražni napadi jugovzhodno od Voroneža proti nemškim in madžarskim četam so se izjalovili.

Borbe jugovzhodno od Ilmenskega jezera in na področju Ladoškega jezera trajajo dalje.

V Libiji so nemški in italijanski lovci pri dveh nemških izgubah sestrelili 11 letal, protiletalsko topništvo pa še tri letala.

Ponovni sunki sovražnih sil v Tunisu so bili zavrnjeni. Oddelki nemškega in italijanskega letalstva so razkropili kolone za dovoz in zbirališča sovražnih čet. Tudi na letalskih oporiščih so bila povzročena znatna opustošenja.

Pri dnevnih poletih angleških letalskih oddelkov nad zasedenim zapadnim ozemljem je bilo sestreljenih 5, na področju Severnega morja pa dve sovražni letali.

V poznih večernih urah so angleška letala napadla zapadno Nemčijo, predvsem mesto Essen. Prebivalstvo je imelo izgube. Nastala je pretežno škoda na poslopjih. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 5 letal.

Nemška bojna letala so napadla podnevi naprave na angleški jugovzhodni obali, ponoči pa mestno in ladjedelniško področje Sunderlanda. Opaženi so bili obsežni požari.

Izjalovljeni sovjetski poskusi na finskem odseku

Helsinki, 13. jan. s. Finsko vojno poročilo javlja: V zadnjih 24 urah se je na fronti Karelske ožine neka sovjetska stotnija preko zamrzlega Finskega zaliva približala finskim postojankam. Finska obramba je stotnijo odbila. Stotnija se je umaknila pod zaščito obalnega topništva. V vzhodnem odseku Aunuške fronte je bil v kali onemogočen poiskus sovjetskega izvidništva ob podpori metalcev bomb. V južnem odseku fronte v vzhodni Kareliji živahno strelj anje obojestranske pehote. Manjši sovjetski oddelki so bili odbit pred finskimi ovirami. Finsko letalstvo je z uspehom obstreljevalo s strojnicami sovjetsko letališče pri Uhtui ter zažgalo na tleh 7 lahkih bombnikov tipa »R-5«. Pet od teh je bilo popolnoma uničenih. V borbah nad Maselkajo so finski lovci sestrelili sovjetski bombnik strmoglavec tipa »O-132« ter poškodovali še neki Hurrican.

Švicarski tisk o boljševiški nevarnosti

Lugano, 13. jan. s. V dopisu, ki ga je Paul Gentizzon poslal listu »Corriere del Ticino« pod naslovom »Sovjeti v baltskih državah«, opisuje pisec vse preobrate v državnem udejstvovanju baltskih držav po izvajanju marksističnega evangelija, ki se je začelo po sovjetski zasedbi. Po vsem, kar se je zgodilo, se lahko sklepa samo to, da nameravajo boljševiki presaditi na zapad sovjetski sistem. Kar se je pripetilo v Rigi, bi se pripetilo tudi v Madridu, Bruslju, Bernu in povsod, kamor bi se boljševiški val zgrnil nad Evropo. Tradicije, šege in navade, zakoni, vere, ustave, vse bi se spremenilo in utonilo v sovjetskem sistemu.

Rusko zlato potuje v Ameriko

Bukarešta, 13. jan. s. Glede na vest, da je Amerika kupila od Sovjetske Rusije za 63 milijonov dolarjev zlata, piše rumunski list »Porunca Vreenic«, da bi med tako zvanim ruskim zlatom lahko našli tudi rumunsko zlato, kateremu se Rumuni niso odpovedali. List omenja roparsko zadržanje sovjetske vlade, ki ni hotela nikoli vrniti rumunski vladi kronskih biserov in rezerv rumunske Narodne banke ter druge vrednosti, ki so bile deponirane v zakladnicah caristične Rusije med vojno l. 1914—1918 in ki so bile tedaj ocenjene na 7 milijonov.

Antonescu pri Hitlerju

Važni nemško-rumunski razgovori v Hitlerjevem glavnem stanu — Bratstvo v orožju do dosege popolne zmage

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 13. jan. s. Hitler je 1. januarja sprejel v svojem glavnem stanu poglavarja rumunske države maršala Antonesca. Sestanka sta se udeležila nemški zunanji minister von Ribbentropp in profesor Mihael Antonescu, podpredsednik rumunskega ministrskega sveta ki sta spremljala poglavarja rumunske države. Navzoči so bili na sestanku, ki je potekel v ozračju prijateljstva in bratstva v orožju obeh narodov ter prijateljstva, ki je bilo dokazano v borbah, še maršal Keitel, šef glavnega stana, general Seitzler in general Jodel ter minister za oboroževanje divizijski general Dobre, šef rumunskega glavnega stana in divizijski general Stefla. Ti so se udeležili vojaških razgovorov.

Predmet razgovorov so bila vsa vprašanja, ki se tičejo borbe obeh narodov. Obnovljen je bil trden sklep nadaljevati vojno proti skupnemu sovražniku do popolne zmage. Ugotovljeno je bilo popolno soglasje glede vprašanj, ki se tičejo nadaljevanja vojne na strateškem, vojaškem, političnem in gospodarskem področju.

Dr. Funk, nemški minister za gospodarstvo, kakor tudi opolnomočeni minister Clodius, predsednik nemško-rumunske vladne komisije, sta se v glavnem stanu udeležila gospodarskih razgovorov. Ob priliki sestanka sta šef rumunske vlade maršal Antonescu in podpredsednik ministrskega sveta Mihael Antonescu obiskala nemškega zunanjega ministra von Ribbentroppa, s katerim sta imela zaključne razgovore.

Obisk maršala Antonesca v Hitlerjevem glavnem stanu je potekel v duhu prisrčnega sporazuma, ki obstoja med obema narodoma. Maršal Antonescu in prof. Mihael Antonescu so spremljali na potovanju divizijski generali Dobre, Stefla in Rozin, generalni tajnik finančnega ministrstva Razmirtsa, polkovnika Popp in Davides, generalni direktor rumunskega gospodarskega ministrstva Andomide, rumunski vojaški ataše v Berlinu in nemški poslanik v Bukarešti.

Anglija ne zaupa svojim zaveznikom

Rim, 13. jan. s. Angleška revija »Nineteenth Century« komentira politični položaj in piše, da bi Amerika in Sovjetska zveza, če bi izgubili vojno, prenehali obstojati kot veliki sili, vendar pa bi slednje lahko prišli zopet svojo moč in svoj ugled z energičnim in naporn m delom. Za Anglijo je stvar čisto drugačna. Poražena Anglija bi za vedno prenehala biti velika sila in cela država, kajti njen imperij, od katerega je odvisna, bi bil za vedno poražen in razbit. Zaradi tega je vprašanje zmage ali poraza za Anglijo bolj kakor za ostale zaveznike vprašanje življenja ali smrti. Zaradi tega mora Anglija graditi svojo zunanjo politiko na izkustvenih načelih. Čeprav bi bila Anglija v vojni s kakšno liberalno silo in zaveznica kakšne neliberalne sile, bi to popolnoma ustrezalo njeni zunanji politiki. V vsakem primeru bi morala biti Anglija vedno pripravljena bojevati se, ker je v nevarnosti obstoj otoka in prometnih zvez imperija ne glede na dejstvo, ali gre za zaveznika ali sovražnika Anglije. Ne zadošča torej, da v tej vojni zmaga Amerika ali Rusija. Anglija zahteva usmerjevalno funkcijo tako v vodstvu vojne kakor pri preurejevanju sveta, ko se bo vojna končala. To ne vodi nujno do neprijateljstva s sedanjimi zavezniki, toda lahko smo prepričani, da Anglija ljubosumno čuva svoje interese in svoje pravice tudi napram zaveznikom.

Bojazen pred nevarnostjo podmornic

Stockholm, 13. jan. s. Londonski dopisnik »Dagens Nyheter« poroča, da v vojaških krogih v Londonu največ razpravljajo o podmorniški nevarnosti. Admiral Tweedie predlaga v članku, ki ga je objavil »Times«, kot pozitivno preprečenje podmorniške nevarnosti Osi uvedbo brzih konvojev z brzino najmanj 17 vozlov. Mornariški strokovnjaki opozarjajo, da je admiralova misel v zvezi s skoraj nepremagljivimi težkočami. Potrebno bi bilo proizvajati brzotovorne ladje v množicah, kar je v sedanjem trenutku blazna stvar.

Pomanjkanje delovnih sil v Angliji

Stockholm, 15. jan. s. Londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet« poroča, da proučuje ves angleški tisk vprašanje delovne sile. »Evening Standard« piše n. pr., da je potreba po delovni sili v Angliji izredno velika in ena izmed vojnih nalog, ki povzroča vedno več skrbi. Vsi mogoči ukrepi so bili podvzeti, da bi se temu odpomoglo. Skrajne meje starosti za delavce so se pomaknile navzdol in navzgor, kljub temu pa vprašanje še ni mogoče smatrati za rešenega, temveč postaja iz dneva v dan resnejše.

Kralj Gustav o švedski nevtralnosti

Stockholm, 12. jan. s. Švedski kralj Gustav je otvoril novo zasedanje parlamenta ob navzočnosti vseh princev in članov vlade. Skupčini je podrobno in obširno poročal o sedanjem položaju. V kronskem govoru predvsem ugotavlja, da se je svetovni položaj v zadnjem času nadalje zaostril, vendar bo Švedska še nadalje ohranila svojo nevtralnost in vzdrževala prijateljske odnose z vsemi. Dokler bo trajala vojna, moramo računati z nevarnostjo in prav zaradi tega sem z vlado odredil, naj se ojači obramba in vojaška priprava naše države v prihodnjem času, je izjavil kralj. Danes hočem posvariti naš narod, da naj bo previden do skrajnosti glede na to, kar se govori in piše. Onemogoči naj se zbujanje dvomov v tujini glede naše nevtralnostne politike. Jaz in moja vlada smo še vedno odločeni obdržati državo izven vojne.

V nadaljnjem se pozivajo vsi k narodni slogi. Nismo pozabili nikoli svoje dolžnosti do ostalih narodov, sedaj in v bodočnosti smo pripravljeni do meja možnost, pomagati tistim, ki trpijo zaradi vojne. Glede vprašanja prehrane je vladar ugotovil, da je bila žetev dobra vendar je dodal, da položaj še vedno zbuja skrbi in se težave lahko premagajo samo z dobro upravo in delom.

Možnost nemške invazije v Anglijo

Lizbona, 13. jan. s. Šef teritorijalne obrambe londonskega področja je izjavil v nekem razgovoru, da se je po Dunkerqueu bolj kakor kdaj bati poizkusov sovražne invazije v Anglijo. Akcije sovražnik izkrca na angleških obalah, je dejal, ga naša teritorijalna obramba ne bo mogla vsima ustaviti. Tedaj bo potrebno sodelovanje civilistov za ojačenje obrambe. Naša teritorijalna obramba se že dela in se pripravlja na račun, da se nemška invazija lahko pripeti v l. 1943. Odrejeno je bilo, naj se na tisoče civilistov udeleži vaj in se izvežba, da se bodo znali boriti tako, kakor se je zgodilo v Stalingradu.

Snežni meteži v Rumuniji

Bukarešta, 13. jan. s. V zadnjih dneh je stalno snežilo v vsej Rumuniji kakor že pol stoletja ne prej. Dva dni so bile prekinjene vse prometne zveze. V Bukarešti so šolske počitnice podaljšane do 14. januarja. Iz Izmaila poročajo, da se je med viharjem neka vlada z delavci, ki so se vračali z dela previsila v nekem kanalu vzdolž Donave. Vsi delavci so utonili.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Poprava javnih zaklonišč

proučena na sestanku pod predsedstvom Visokega komisarja

Ljubljana, 14. januarja

Včeraj ob 16. popoldne je Visoki komisar v vladni palači predsedoval sestanku, ki so mu prisostvovali viceprefekt dr. David, Kvestor dr. Ravelli, podžupan dr. Tranchida, nadzornik za tehniško službo inž. Farina, nadzornik za protiletalsko zaščito polkovnik Tombolan, predsednik Pokrajinske zveze industrijalec g. Heinricher, dr. Graselli od občine in drugi uradniki Visokega komisarijata.

Na sestanku so proučevali stanje javnih zaklonišč v zvezi z njihovo takojšnjo popravo. Visoki komisar je dal navodila za takojšnjo popravo že obstoječih javnih zaklonišč, nadalje glede ureditve prostorov za javna zaklonišča, ki so primerni v ta namen, ter za gradnjo drugih javnih zaklonišč v našem mestu. Razen tega je odredil popravo zaklonišč v gledaliških in javnih gledaliških dvoranah, v podjetjih in tovarnah, v šolah in konviktih ter v državni upravi in drugih uradih, ki so od nje odvisni.

Obsežno delo ljubljanskega mestnega preskrbovalnega urada

Sestanek novega občinskega preskrbovalnega odbora pod predsedstvam župana Rupnika

Te dni je ljubljanski župan general Rupnik sklical novi občinski preskrbovalni odbor, ki ga je na njegov predlog imenoval Visoki komisar. Ta odbor tvorijo naslednji člani: polkovnik v pok. Viktor Andrejka kavarnar Maksimilijan Dolničar, odvetnik dr. Josip Hacin, Avgust Jenko, računski svetnik Josip Krek, primarij dr. Valentin Meršol in prof. Franc Sič.

Župan je pozdravil odbor in dal navodila za delo, ki se naj izvrši in ki je velikega pomena za prebivalstvo. Živo se je zahvalil pri tem Visokemu komisarju za njegovo vneto skrb, ki jo posveča vsem prehranbenim vprašanjem. Ko je opisal sedanji položaj ter vprašanja, ki kot posledica položaja nastajajo v preskrbi, je župan pozval k delavnosti in skrbnemu sodelovanju, da bi naloge, ki so odboru zaupane, bile čim prej in čim ugodneje rešene v korist prebivalstvu in mestu.

General je nato hvaležno omenil vse one, ki so že pomagali pri preskrbi, pri dobavah in pri nadzorstvu cen, ter je posebno pohvalno omenil delo osebja živilskega urada, naglašujoč, da je v tem uradu našlo znatno število brezposelnih svojo zaposlitev.

Načelnik občinskega prehranbenega urada dr. Ivo Frelih je nato podal obširno poročilo o izvršenem delu ter opisal odboru organizacijo urada, ki je razdeljen v naslednje odseke in pododseke:

1. Blagovni odsek, ki prevzema vse blago, likvidira račune dobav in nadzoruje skladišča.

2. Odsek za razdeljevanje živilskih nakaznic napiše vsak mesec vse živilske nakaznice in jih dostavi na dom. Pri pisanju živilskih nakaznic se osebje poslužuje **kartoteke družinskih glavarjev,** ki je urejena po abecednem redu vseh ulic v občini. Zaradi evidence in kontrole ima urad tudi še posebno **kartoteko vseh ljubljanskih potrošnikov.** Pri vsakem potrošniku je vpisano, če je morda pridelovalec, če ima morda zalogo racioniranih živil, če ima molzno kravo ali če se je s klanjem prašiča založil z mastjo.

3. Oblačilni odsek vodi vse posle v zvezi z osebnimi oblačilnimi nakaznicami, kakor tudi s posebnimi nabavnimi nakaznicami za blago novoporočencev in novorojenčkov.

4. Bolniški odsek deli bolnikom posebna nakazila na podlagi bolniških spričeval, ki jih potrjuje mestni fizikat ali pokrajinski zdravnik.

5. Odsek za kurivo upravlja vse posle zlasti pri preskrbi z drvmi

6. Računovodstvo tvorijo likvidatura, blagajna in knjigovodstvo.

7. Pododsek za nakazovanje blaga gostinskim obratom deli tem obratom nakazila za nabavo racioniranih predmetov po predložitvi ustrezajočega števila odrezkov živilskih nakaznic.

8. Pododsek za posebna nakazila deli posebne dodatke k osnovnim živilskim nakaznicam raznim zavodom, šolskim kuhinjam, organom javne varnosti, finančni straži, milici za državno varnost, konzulatom, poklicnim gasilcem, krvodajalcem itd

9. Pododsek za meso daje upravičencem posebne mesarske knjižice, da dobe meso pri mesarjih.

10. Pododsek za petrolej deli petrolej upravičencem, ki se izkažejo s potrdilom mestne elektrarne, da nimajo električne razsvetljave.

Dne 16. decembra je Prevod prevzel vsa skladišča racioniranih živil in z njimi tudi odsek za nakzovanje moke, riža in testenin ter odsek za nakazovanje maščob, sladkorja, mila in drugih racioniranih živil. Na ta način so ostala mestnemu preskrbovalnemu uradu samo **skladišča za drva.**

Urad ima tudi svoj **protokol** in svojo **registraturo.**

Mestni preskrbovalni urad nastopa kot preskrbovalno oblastvo I. stopnje, obenem pa na drugi strani tudi kot trgovsko podjetje. **Ta urad se sam vzdržuje,** ker plačuje občina samo pragmatično uslužbenstvo in daje nekatere prostore, razsvetljavo, kurjavo in navadno pisarniške potrebščine.

Urad zaposluje 33 pragmatičnih uslužbencev, 102 začasna uslužbenca in 19 začasnih delavcev. Teh 154 uslužbencev pa opravlja intenzivno delo, ki je razvidno iz naslednjih podatkov:

Mestni preskrbovalni urad je lani protokoliral 24.430 spisov. V tej dobi je bilo napisanih in na dom dostavljenih **1,140.409 osnovnih živilskih nakaznic.**

Nakaznic za dodatke ročnim delavcem je bilo 137.597, za težke delavce 77.024 in za najtežje delavce 536.

Sladkor za otroke so upravičenci dobili na 125.558 nakaznic. Odrezkov A je bilo 3695, odrezkov B 6505 in odrezkov C za mladino je bilo razdeljenih 11.997, poleg vseh teh nakaznic pa še 80.816 nakaznic za krompir.

Za čas od 1. novembra 1942 do 31. decembra 1943 je urad razdelil še 82.977 oblačilnih nakaznic, 3060 nakazil za zavode, 4963 posebnih nakazil, 3225 nakaznic za petrolej, 15.170 tiskanih nakaznic za kurivo, 1205 nakazil za kurivo, 16.907 nakazil za bolnike, 2575 nakazil za meso.

Pri nadrobni prodaji drv in premoga v pomladanskih in poletnih mesecih je bilo razdeljenih 11.706 nakaznic za drva, a pri nadrobni prodaji premoga je urad razdelil 12.172 nakaznic.

Blagovni promet izkazuje velikanske številke in dosega vrednost 45 milijonov lir.

Pri vsem tem se je vodstvo z uslužbenstvom, kolikor je bilo največ mogoče, trudilo, da olajša in čim najbolj skrči težave in nevšečnosti, ki so zvezane z razdeljevanjem racioniranega blaga. Trudilo se je, da bi konzumenti dobili živilske nakaznice vsaj že zadnjega v mesecu; prav tako si je pa prizadevalo, da so bili trgovci založeni z racioniranimi živili vsaj že prvega v mesecu. Če temu ni bilo tako, največkrat ni bila krivda v mestnem preskrbovalnem uradu. Tehnična stran razdeljevanja živilskih nakaznic se večkrat spreminja, večkrat so se spremenili tudi upravičenci, posamezni obroki, vrste živilskih nakaznic itd. Vse to je bilo treba takoj spraviti v red, navadno zadnje dni meseca. Neštetokrat je bilo treba napeti res vse sile ter delati dolgo čez uradne ure, da je bilo delo opravljeno o pravem času. Dosti je morda takih, ki tega ne vedo ali nočejo vedeti ter uslužbenstvo mestnega preskrbovalnega urada dolže malomarnosti prav po krivem. Uvideven in razsoden človek bo gotovo smatral za upravičljivo, če se med več kot poldrugim milijonom živilskih nakaznic pripeti nekaj pomot, navedene suhe številke pa lahko prepričajo prebivalstvo, kako ogromno delo mora zmagovati mestni preskrbovalni urad. Zato naj se občinstvo nikar ne razburja in **po krivem vestnemu in večkrat preobremenjenemu uslužbenstvu ne očita malomarnosti zaradi redkih pomot.**

Odkar je Prevod prevzel razdeljevanje živil in skladišča, bo mestni preskrbovalni urad predvsem skrbel, da bodo o pravem času dostavljene vse nakaznice ter bodo vsi upravičenci dobili tudi dosti drv, za kar gre zasluga gozdni milici.

Poročevalec je nato podal pojasnila o razdeljevanju krompirja, mesa in mleka ter opisal ukrepe, ki so v teku, in navedel potrebne količine. Poročilo dr. Freliha je bilo odobreno in je odbor izrekel njemu in njegovim sodelavcem priznanje za njihovo delo in za doseženo uspehe.

Po posameznih točkah poročila so nato govorili polkovnik Andrejka, dr. Meršol, g. Dolničar in prof. Sič, nakar je župan zaključil razpravo ter dal nalog za takojšnjo razdelitev drv, poudarjajoč da je treba predvsem upoštevati potrebe dobrodelnih zavodov.

Zahvala Nj. Vel. Kraljice in Cesarice

Na vdane čestitke, ki jih je Visoki komisar odposlal o priliki rojstnega dne Nj. Vel. Kraljice in Cesarice, je Visoki komisar prejel naslednji brzojavni odgovor:

Vam in prebivalstvu najlepša zahvala Nj. Vel. Kraljice in Cesarice za uljudne čestitke, ki jih je Nj. Veličanstvo z veseljem sprejelo.

Častna dama markiza Rina Leonarditi di Villacortese.

Befana gasilcev

Povodom Befane je bila simpatična prireditev tudi na sedežu gasilcev, kjer so bila razdeljena darila in se je prisotnim razložil pomen prireditve. Prireditvi so prisostvovali predsednik upravnega sveta Podprefekt comm. David in druge osebnosti.

Velikodušen dar za podporni sklad

Delniška družba »Saturnus« je prispevala k pomožnemu delovanju podpornega sklada ter je poslala Eksc. Visokemu komisarju znesek 15.000 lir. Visoki komisar se je za dar zahvalil.

Sklicanje slovenskih dijakov

Tiskovni urad Zveze fašijev objavlja:

Vsi oni dijaki, ki so vpisani v ljubljanski vseučiliški organizaciji, naj se zbero dne 20. januarja ob 11. uri v dvorani vseučiliške knjižnice, da prisostvujejo važnemu sestanku.

Dijaki morajo predložiti ob vstopu zadevno vabilo in izkaznico organizacije.

O odsotnosti se bo vodila evidenca.

Radio Ljubljana

PETEK, 15. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Komorna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.08: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.10: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Glasba za godalni orkester. 13.45: Pisana glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza. 14.50: Simfonična glasba. 15: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.15: Plesna iz Madžarske. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Polke in mazurke 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.15: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Operetna glasba vodi dirigent Gallino. 21.05: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Operna glasba. 21.45: A. Nicotera. Pogovor s Slovenci (Predavanje.) 21.55: Orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza 22.45: Poročila v italijanščini.

„Ničesar niso razumeli"

Pod tem naslovom je objavila poslednja številka Himmlerjevega glasila »Das Schwarze Korps« uvodnik, ki se dotika raznih božičnih in novoletnih poslanic in govorov onkraj Rokavskega preliva in Atlantika, v kolikor vsebujejo zgodovinske primerjave, zlasti med razvojem sedanje in prejšnje svetovne vojne. List piše med drugim:

V bistvu so se vsi ti uradni in napol uradni propagandisti dotaknili v svojih govorih stare teze, ki pomeni sintezo vseh zvijač, da se namreč tudi v tej vojni politično in vojaško ponavlja vse, kar se je zgodilo že v svetovni vojni 1914—18. Razlike, ki se opažajo, da so brez večjega pomena. Tudi pred četrt stoletjem, tako se v glavnem glasi ta teza, je Nemčija zasedla pol Evrope. Tudi tedaj je izločila iz bojev močno velesilo, Rusijo, in se je približala življenjskim vozlom sovražne koalicije, v Franciji in na Bližnjem vzhodu, na vzhodu in na jugu. Tudi tedaj je njeno podmorniško orožje potapljalo zavezniško brodovje in tudi tedaj je lahko izkoriščala bogastva zasedenih dežel, vendar pa nekega trenutka ni bila več sposobna prevzeti pobude in je brez moči morala polagoma gledati, kako naraščajo nasprotne sile. Nasproti l. 1918 pa je sedaj prednost v tem, da se porast Nemčiji nasprotnih sil to pot ni pojavil šele ob začetku četrtega leta, temveč že ob koncu tretjega. Epilog, ako se ne pripeti kaj nepričakovanega, bo torej moral biti enak onemu izza novembra 1918.

Vse to se zdi navidezno zelo blizu resnice in je nedvomno v veliki meri prispevalo k utvaram anglosaške politične romantike, stvarnost pa je resnično povsem drugačna.

S preložitvijo glavnega vojnega prizorišča proti vzhodu so vse primerjave te vojne z vojno v letih 1914—18 izgubile ves svoj pomen. Dne 22. junija 1941 se je začela nova vojna, ki jo je sicer tudi izzval Churchill, ki pa ni več vojna iz let 1914—18.

Stari možje od onkraj Rokavskega preliva so že od vsega začetka čutili potrebo, da se sklicujejo na leto 1917—18, da postavljajo primerjave in povsem samovoljne zaključke. Od časa do časa se ta igra ponavlja, čeprav vsakdo ve — in v prvi vrsti Churchill sam — da bi mogel samo čudež takšne vrste, kakor se je zgodil l. 1918, opravičiti takšne primerjave.

Vendar pa si vzlic temu v raznih božičnih in novoletnih izpovedih niso upali v sovražnem taboru izpovedati, da bo četrto leto te vojne tudi že leto zmage. Zakaj? Po logiki bi to morali trditi, kajti v prvi svetovni vojni je četrto leto pomenilo konec konflikta. Toda ne bo odveč, ako v zvezi s tem opozorimo, da je v prvi svetovni vojni Nemčija izgubila bitko že l. 1917. V naslednjih desetih mesecih se je samo še borila v svojih smrtnih krčih. L. 1917 je ruska revolucija nudila Nemčiji možnost, da zmagovito zaključi svoje vojevanje na vzhodu in si tako zagotovi pogoje za totalno likvidacijo vseh ostalih sovražnikov. Churchill je sodil prav, ko je v svojih »Spominih« zapisal, da bi morala Nemčija namestu, da bi krvavela na bojiščih Francije, uničiti Rusijo in se polastiti vseh njenih bogatih ozemelj in njenih žitnic.

Toda Nemčija je bila l. 1917 že preveč slabotna. V vojaškem pogledu bi sicer uničenje Rusije ne predstavljalo velikega problema, toda cesarjeva vlada ni kazala dovolj energije v pobijanju notranjih sovražnikov, namreč onih, ki so s simpatijami pozdravili rusko revolucijo.

Danes, ob začetku četrtega vojnega leta, je položaj povsem drugačen. Hitlerjeva Nemčija je na vzhodu uresničila pogoje, ki jih je nekoč naznačil Churchill. Vsi strateški in gospodarski cilji so bili namreč to pot doseženi, odkar je bila od Narvika do Biskajskega zaliva postavljena trdna bariera. Danes je kontinent nezavzetna trdnjava, trdnjava, ki razpolaga z vsem, kar potrebuje za svoj odpor proti kakršnemu koli napadu ali kakršnemukoli poskusu sestradanja.,

Proti koncu l. 1917 so le nekateri pretirani optimisti smatrali, da je mogoče vojno naglo in zmagovito končati. Ti optimisti pa so tudi vedeli, da bo sovražnik postal močnejši, ako se vojna ne bo hitro in zmagovito končala. Danes pa si nihče ne dela utvar. Sleherni nemški državljan prav dobro ve, da bo borba še zelo dolga in trda, ve pa, da se bo v vsakem primeru zaključila zmagovito.

Nemški narod hoče ohraniti boljše živce in dobro sapo. Na vzhodu ni bila prelita niti kaplja krvi zaman. Z zasedenega ozemlja črpamo ogromne energije, ki hranijo našo oborožitev. Na vzhodu delajo milijoni rok za nemško zmago in za bodočnost nemškega naroda. Od meseca do meseca dozorevajo vedno novi sadovi nemškega dela. Kolikor bolj bo vojna dolga, toliko večje bodo energije, ki se bodo tu nabrale. L. 1943 bo tako prvo leto, v katerem se bomo lahko veselili našega spremenjenega položaja po dolgi vojni krizi.

Seveda to leto ne bo lahko, zaključuje Himmlerjevo glasilo, saj nas čakajo še zelo hude preizkušnje, a prav zato moramo podvzeti poslednje napore, da prestanemo tudi te preizkušnje. Odpovedati se moramo sleherni navadi ali razvadi izza miru. Vojna mora postati totalna in totalen tudi doprinos slehernega posameznika.

Nezadostne dobave čangkajškovi vojski

Kanton, 13. jan. s. Neki kitajski oficir letalec, ki je nedavno pobegnil iz Čungkinga, ter se zatekel na ozemlje, ki so ga zasedli Japonci, je izjavil, da je Čangkajškova vlada v hudih težkočah zaradi skrajnega pomanjkanja vojnih potrebščin po izgubi oskrbovalne poti skozi Birmo. Letalski oficirji v Čungkingu so izgubili že vse zaupanje. Oficir je bil v Kentuju ter se je prepričal, da je nadaljevanje borbe brez smisla. Izjavil je, da je bil posebno užaljen zaradi ošabnega vedenja ameriških letalskih oficirjev. Prebivalstvo je proti njim vedno bolj nerazpoloženo. Po uvedbi obvezne vojaške službe je pobegnilo mnogo mlajših naborniih letnikov, ki nikakor nočejo biti topovska hrana za Anglosase.

Gospodarstvo

Olajšanje trošarinske obremenitve za najvažnejše življenjske potrebščine

Preteklo soboto smo poročali, da se po izvršni reformi davka na poslovni promet in ukinjenju luksuznega davka pripravljajo znatne olajšave z odpravo mnogih mestnih trošarin za potrošne predmete, kar bo prineslo razbremenitev zlasti revnejšim slojem prebivalstva pri nakupu vsakdanjih življenjskih potrebščin. Naša javnost je prizadevanje Visokega komisarja za olajšanje življenjskih pogojev prebivalstva sprejela z velikim odobravanjem. Znižanje trošarinskega in uvozninskega bremena je Visoki komisar odredil za ono blago, ki ga je treba smatrati za blago vsakdanje potrebe in kjer visoke cene najbolj vplivajo na splošni nivo cen. Z ukrepi, ki se pripravljajo, bo izvršena popolna preosnova sistema trošarin in uvoznin. Kolikor bo pokazala praktična potreba, bo trošarinski in uvozninski sistem prilagoden režimu, ki sedaj velja v ostali Kraljevini. Tu velja načelo, da je treba čim bolj olajšati življenjske pogoje širokemu sloju prebivalstva, ki ima za življenje na razpolago le omejena sredstva. V nasprotju s položajem v ostali Kraljevini je bilo doslej v Ljubljani obdavčeno skoro vse blago, ki prihaja na trg. V italijanskih mestih pa je obremenitev blaga z občinskimi davščinami omejena na določene vrste blaga, predvsem na sveže in suho meso, alkoholne pijače, sveže in konzervirane ribe, na nekatere vrste slaščic, svetilni plin, električni tok, gradbeni material, pohištvo, parfumerijo, toaletna mila in kožuhovino, pri čemer je obremenitev z davkom urejena tako, da je olajšan nakup blaga siromašnejšim slojem.

Trošarinski sistem, ki je doslej veljal v Ljubljani, pa je dovoljeval obdavčenje prav vsega blaga, ki se troši v mestu, in se je naslanjal na pogrešno naziranje, da se obremenitev spričo majhne vsote, s katero se pri posameznem nakupu obremeni kupec, močno ne občuti, občina pa ima vendar precejšnje dohodke. Tako se je doslej obremenitev nanašala tudi na moko, testenine, riž, sladkor, olje in maslo, nadalje na sveže sadje, marmelado, sočivje in zelenjavo, torej na predmete, ki predstavljajo znaten del življenjskih potrebščin najširših slojev prebivalstva. Celo krompir, zelje in repo se pri uvozu v Ljubljano obremenjuje z davščino in je ta vir dohodkov vrgel na leto občini četrt milijona lir. Sočivje in solato je obremenjevala občinska trošarina z zneskom 60 centesimov na kg. Trošarina se plačuje tudi za koruzo, oves, otrobe, kostno moko, seno, slamo, tako da ni docela neupravičena trditev, da je v Ljubljani vse obdavčeno, kar prihaja na trg, razen dežja in snega. Pa še to ne drži docela, kajti uvoz drv in premoga je obremenjen z letnim zneskom 600.000 lir. Če bi hoteli v seznamu navesti vse blago, ki je bilo doslej v Ljubljani obdavčeno, bi vseh predmetov v okviru tega članka sploh ne mogli navesti, medtem ko se da seznam blaga, ki je v ostali Kraljevini podvržen davku, navesti v nekaj vrstah.

Naziranje, da se ta davek pri nakupu ne občuti, je docela pogrešno, ker se pozna v proračunu vsakega gospodinstva, če ne dnevno po ob koncu tedna ali meseca. Če bi sešteli ves davek, ki ga prebivalstvo neposredno plača pri posameznih nakupih v teku enega meseca, potem bi dobili ob koncu meseca prav lepo vsoto, še večjo pa za vse leto. Z revizijo občinskih trošarin in uvoznin se bo zmanjšala obremenitev prebivalstva Ljubljane za približno 4 in pol milijona lir. Za toliko bo v letošnjem letu olajšan proračun najširših plasti prebivalstva Ljubljane. Znesek 4 in pol milijona lir bo prišel v korist zlasti mnogoštevilnim družinam, ki morajo šteditl z vsako liro in kjer je treba paziti tudi na centezime.

Seveda bo s tem na drugi strani odvzet ljubljanskemu proračunu dohodek v enaki višini. Ker pa je treba najti ravnovesje v ljubljanskem proračunu, bo revidiran tudi proračun v smislu največje štedljivosti. Kolikor pa to ne bo izvedljivo glede na znatno vsoto izpadka dohodkov, bo razlika pokrita z neznatnim zvišanjem občinske doklade na neposredne davke, izvzemši za zemljiški davek in zgradarino, kjer bo doklada ostala nespremenjena v višini 60%. Povišek doklade, četudi ni znaten, pa ne bo obremenil siromašnejšega dela prebivalstva in tudi ne bo mogel vplivati na ceno blaga vsakdanje potrebe, kar je glavni namen reforme v smislu pripravljenih ukrepov.

Umetna tekstilna vlakna v Ameriki

Pred sedanjo vojno so se v ameriških strokovnih krogih le malo zanimali za prizadevanja Italije in Nemčije v pogledu samooskrbe s tekstilnimi surovinami, češ za Ameriko, ki ima tekstilnih surovin v izobilju, ne prihaja v poštev proizvodnja umetnih tekstilnih vlaken. Predvsem so smatrali, da ne pride v poštev proizvodnja celulozne volne, saj Zedinjene države niso mogle vnovčiti niti svojega pridelka bombaža. Bili so mnenja, da bo Evropa vedno odvisna od dobav ameriškega bombaža, saj so Zedinjene države v svetovni proizvodnji bombaža na prvem mestu. V proizvodnji volne pa so bile Zedinjene države pred vojno za Avstralijo takoj na drugem mestu (število ovac znaša v Zedinjenih državah okrog 55 milijonov glav ovac, to je polovico toliko kakor v Avstraliji).

V teku sedanje vojne pa so morali tudi Američani spoznati velik pomen proizvodnje umetnih tekstilnih vlaken. Bombaža imajo Zedinjene države sicer dovolj, saj je prej polovica pridelka šla na zunanja tržišča, sedaj pa je izvoz malenkosten. Poleg tega so imele Zedinjene države ob izbruhu sedanje vojne še ogromne stare zaloge bombaža, ki ga je morala vlada odkupiti in vskladiščiti zaradi stabilizacije cen.

V naprotju z bombažem pa je bila oskrba Zedinjenih držav z ostalimi tekstilnimi surovinami že pred vojno nezadostna. Lastna proizvodnja volne ni vedno krila domače potrebe. Zadnja leta pa je v zvezi z oboroževanjem potrošnja še bolj narasla. Nemški strokovni list »Wirtschaftskurve«, ki izhaja v Frankfurtu, navaja, da so ameriški vojaški uradi samo za leto 1942. prijavili potrebo 320.000 ton volne, to je mnogo več kakor znaša domača proizvodnja, ki se ceni na okrog 210.000 ton. Pri tem pa ni všteta potreba za civilno prebivalstvo, ki je bila sicer reducirana za eno tretjino, vendar znaša navzlic temu okrog 135.000 ton. Zedinjene države so si v prvih dveh letih vojne ustvarile sicer precejšnje zaloge volne, zlasti z nakupi v Južni Ameriki in Avstraliji, te zaloge pa se sedaj spričo narasle potrošnje naglo krčijo in jih zaradi pomanjkanja ladijske tonaže in prevoznih težkoč ni mogoče nadomeščati.

Še bolj pa so Zedinjene države odvisne od uvoza pri oskrbi z naravno svilo, juto in konopljo, kjer je domača proizvodnja malenkostna. Pa tudi ameriška proizvodnja lanu ni znatna in je bilo treba pred vojno pretežni del potrebe kriti z uvozom iz Evrope. Sedanja vojna je pokazala, da Amerika v pogledu oskrbe s tekstilnimi surovinami nima možnosti samooskrbe, razen pri bombažu in je v pretežni meri odvisna od uvoza enako kakor pri oskrbi s kavčukom, manganom, kositrom in bakrom, kar povzroča ameriškim vojaškim krogom resne skrbi.

Z večjo uporabo bombaža, edine nacionalne tekstilne surovine, skušajo v Zedinjenih državah najti izhod in zmanjšati potrebo ostalih tekstilnih surovin. Močne vrste bombaža uporabljajo namesto jute za izdelovanje vreč, dolgovlaknaste vrste za izdelovanje avtomobilskih gum in kot nadomestek za lan in konopljo. Tudi za civilne potrebe dodeljujejo predvsem bombaž, ker vojno gospodarski urad v ta namen ne daje na razpolago volne, svile in lanu. Le tako je razumeti, da se je domača potrošnja bombaža v letu 1941-42 podvojila v primeri s predvojno dobo in je dosegla 25 milijonov meterskih stotov.

Navzlic temu ni mogoče s samim bombažem doseči kritje primanjkljaja pri drugih tekstilnih surovinah, ne glede na to, da bombaž ni vedno polnovreden nadomestek za druge tekstilne surovine. Zedinjene države so pozno spoznale pomen umetnih tekstilnih vlaken. Obstoječe tvornice svile so morale znatno povečati proizvodnjo, obenem pa so pričeli graditi številne nove tvornice. Posvetili so pozornost tudi celulozni volni glede katere so dolgo smatrali, da sploh ne prihaja v poštev za Ameriko, čeprav so tkalnice že prej spoznale važnost te nove tekstilne surovine in so morale Zedinjene države pred vojno v rastoči meri uvažati celulozno volno. Po vstopu Zedinjenih držav v vojno so pričeli v naglem tempu graditi številne nove tvornice za celulozno volno, in sicer na prizadevanje vrhovnega vodstva vojne proizvodnje. Tako skušajo naglo nadomestiti ono, kar je bilo zamujeno v zadnjih letih ter posnemati Italijo in Nemčijo, ki sta v proizvodnji celulozne volne vedno zavzemali vodilno vlogo. Od leta 1937. do leta 1941. se je ameriška proizvodnja celulozne volne sicer pošestorila do znatnejšega obsega. Tudi prorazvila do znatnejšega obsega. Tudi proizvodnja umetne svile se je precej dvignila. Zaradi štednje z naravno volno uporabljajo sedaj že znatne količine celulozne volne in umetne svile za izdelovanje tkanin za vojsko, vrhu tega uporabljajo močne vrste umetne svile pri izdelovanju avtomobilskih gum, ker so spoznale, da so umetna tekstilna vlakna za avtomobilske gume mnogo trpežnejša. Tudi v civilnem sektorju tekstilne proizvodnje naglo narašča uporaba umetnih tekstilnih vlaken. Tako pri izdelovanju dekoracijskih tkanin odej, spodnjega perila in blaga za obleke. Ameriški strokovnjaki sedaj napovedujejo, da bo potrošnja celulozne volne kmalu nadkrilila potrošnjo umetne svile, kar se je v Italiji in Nemčiji zgodilo že pred leti.

Kot nadomestek za naravno volno so pričeli po italijanskih izkušnjah izdelovati tudi volno iz kazeina, tako zvani »lanital«. V tej proizvodnji so dosegli šele letno proizvodnjo 2300 ton lanitala. Iz kazeinske volne izdelujejo zlasti klobučevino za fine klobuke kot nadomestek za zajčjo dlako, ki so jo prej uvažali iz Evrope iz Sovjetske Rusije. Lanital pa uporabljajo tudi kot primes k naravni volni za volnene tkanine in volneno trikotažo. Ker imajo Zedinjene države na razpolago precejšnje količine posnetega mleka, iz katerega se izdeluje kazein, so v zadnjem času pričeli graditi številne nove tvornice za kazein.

Tudi na področju izdelovanja docela sintetičnih vlaken kažejo Američani v zadnjem času mnogo prizadevanja. Predvsem skušajo dvigniti proizvodnjo umetne svile »Nylon«, ki se proizvaja docela sintetično iz ogljika, dušika in vodika. Ta sintetična vlakna izdelujejo tudi v Italiji in Nemčiji. Zaradi velike trpežnosti in elastičnosti se uporabljajo zlasti za izdelovanje svilenih nogavic, damskih svilenih tkanin, spodnjega perila in kravat, zaradi pomanjkanja naravne svile pa tudi za izdelovanje padal. Na tem področju so pričeli izdelovati tudi druga podobna vlakna (Viniyon in Saran vlakna), ki so odporna v vodi, kislinah in alkaličnih tekočinah. Izredno trpežna sintetična vlakna »Saran« bodo uporabljali za izdelovanje tkanin za sedeže v avtomobilih namesto usnja.

Na obširnem področju izdelovanja umetnih tekstilnih vlaken pa morajo Američani šele prebroditi začetne težkoče. Danes umetnih tekstilnih vlaken tudi v Ameriki ne smatrajo več kot nadomestev sili, ker so spoznali, da gre za nove surovine, katerih pomen se bo v tekstilnem gospodarstvu po vojni še dvignil. Seveda pa Zedinjene države ne morejo proizvodnje umetnih tekstilnih vlaken preko noči dvigniti do one višine, kakor je že v dosežena v Italiji in Nemčiji, ker so v ta namen potrebne velike industrijske naprave.

Američani so prepričani, da bo industrija umetnih tekstilnih vlaken obdržala življenjsko sposobnost tudi po vojni, kar bo brez dvoma izzvalo potrebo zmanjšanja proizvodnje bombaža in dalekosežne strukturne spremembe v ameriškem gospodarstvu.

Naročite se na »Dobro knjigo«

KULTURNI PREGLED

Zadnja pot † Ivana Vavpotiča

V sredo popoldne je naš priznani umetnik prof. Ivan Vavpotič nastopil svojo poslednjo pot. Bil je turoben zimski dan s snegom in mrazom; narava je tvorila težko, melanholično ozadje pogrebu človeka, ki je bil slikarski pesnik njenih lepot in razpoloženj. — Pokojnik je ležal med venci v tesni kapelici sv. Petra na Žalah. Tu so sneli njegovo maško. Kratka, a skrajno mučna bolezen je dodobra zmaličila markantne poteze njegovega obličja. Med živim obrazom ki smo ga imeli v spominu in mrtvaškim obličjem je že ležala neskončna skrivnost življenja in smrti.

Okrog petnajstih se je zbrala pred kapelico množica prijateljev, tovarišev in častilcev Ivana Vavpotiča. V gručah, ki so čakale na nekoliko zapozneli začetek pogreba, so bili posebno številno zastopani slovenski slikarji, zlasti iz mlajše umetniške generacije, ki je videla v njem svojega zvestega prijatelja in zagovornika. Posebno skupino so tvorili igralci naše Drame, spominjajoč se pokojnikovega dekoraterskega dela za naš reprezentativni oder. Številni so bili tudi drugi kulturni delavci, ki so cenili v Ivanu Vavpotiču svojega vnetega in podnetnega sotrudnika. Za mestno občino sta dospela na pogreb njen kulturni načelnik dr. Janko Pretnar in mag. nadsv. dr. A. Brilej. Narodno galerijo je zastopal nje predsednik dr. Fran Windischer s ravnateljem galerijskih zbirk Ivanom Zormanom. Pokrajinsko zvezo svobodnih poklicev in umetnikov je predstavljal nje predsednik inž. M. Pirkmajer, prispela sta univ. prof. dr. N. Zupanič in dr. J. Polec itd. Medtem so prenesli krsto pred mojilnico na Žalah, kjer je stopil na oder predsednik Društva slovenskih likovnih umetnikov prof. Saša Šantel in se poslovil od pokojnika s tovariško toplimi besedami.

— Ne morem pojmiti neizprosne usode — je dejal, obrnjen h krsti — ki je Tebe, še pred kratkim vedno mladostnega ustvarjalca, nad vse delavnega snovatelja in znamenitega slovenskega umetnika zagrabila in neusmiljeno iztrgala iz naših vrst. Ne gre mi v glavo, da Tebe, ki si bil dan za dnem pri svojem slikarskem stojalu s paleto v roki in si z mladeniško vnemo slikal in samo slikal, pa si vendar našel še časa, da si se udeleževal dela za stanovsko in strokovno dobrobit slovenskega likovnega umetnika, — da Tebe ni več med živimi. Ko stojim pri krsti, ki so jo komaj zaprli, se mi zdi, da Ti še gledam v bistre oči, ki so posredovale skoraj petdeset let med čudežno lepoto narave in Tvojimi ustvaritvami. Z nepogrešno natančnostjo so gledale in presojale te oči oblike, razmerja in barvitost božje narave. In zdi se mi, da čujem Tvojo živahno govorico, ko si s strogo avtokritiko tehtal svoje delo, a tudi z gorečim zanimanjem in veliko simpatijo zasledoval delo svojih slikarskih tovarišev, posebno, ko si več kakor dve desetletji sodeloval pri vsaki akciji naših umetniških združenj, predvsem Društva slovenskih likovnih umetnikov, ki si mu bil dalje časa predsednik, in kluba »Lade«, ki si mu tudi predsedoval ves čas njegovega obstoja. Poslušam in gledam Te v duhu, kako si s svojo visoko izobraženostjo in dolgoletnim izkustvom vedno sodeloval kot naš duševni vodnik in svetovalec. Kje Ti najdemo namestnika in naslednika?

Nato je prof. Šantel izvajal: Ivan Vavpotič, eden najzmogljivejših in najpopularnejših likovnih umetnikov, je mrtev. A mrtev je le njegovo telo. To pa, kar je ustvaril narodu s svojimi neštetimi risbami, ilustracijami, plakati, diplomami, dekorativnimi osnutki, scenčnimi načrti, kompozicijami, portreti, pejsaži in tihožitji, bo ostalo vedno živo in bo dan za dnem, leto za letom razveseljevalo vsakega, ki je dostopen za lepoto. S svojo umetniško zapuščino, ki nam jo je mojster ustvaril in katere pravična presoja bo nalogа bodočih ocenjevalcev, je nepozabni pokojnik postal eden izmed velikih vzgojiteljev našega naroda ter mu je pokazal pot do najplemenitejše življenjske radosti, ki se očituje v uživanju lepote. To njegovo poslanstvo je bilo postavljeno na granitno podlago iskrenosti in neskaljenega prepričanja. Vavpotiču ni bilo treba posnemati tujih vzorov, tujih manir in struj, ker je sam iz sebe po svojem neizčrpnem talentu in znanju ter svojem velikem izkustvu jemal in dal. Bil je mojster in virtuoz, a pri tem filozof in je vedno hodil po premi poti, ki mu jo je odkazal njegov talent. Zato bodo Vavpotičeve ustvaritve ostale žive in sveže, ko bodo spomini na njegov osebni lik že začeli bledeti.

Še enkrat se je govornik obrnil do pokojnika in mu vzkliknil poslednji Zbogom. Nato sta očeta frančiškana opravila molitve in pogrebni možje so dvignili krsto. Razvil se je dolg sprevod, v katerem je zastopal rodbino pokojnikov sin, sam že priznani slikar Bruno Vavpotič. Potihoma je krenil s žal, se ustavil pred pokopališko cerkvijo in se nato zvrstil tja k poslednjemu tihemu domu, ki ga je dobil Ivan Vavpotič. Debela snežna odeja je pokrila grobove na obsežni božji njivi, vedno novi kosmiči so padali z zraka in vsenaokrog je vladal globoki mir. Megla je zakrivala gore, svet se je zožil in stisnil v mrazu; zazijal je samó komaj izkopanj grob in voljno sprejel minljivi telesni prah umetnika v varstvu naše matere domače zemlje.

Italijanski knjižni trg

»Il Popolo d'Italia« je objavil pred dnevi značilen interview s knjigotržkim strokovnjakom. Obravnavala sta aktualni pojav: nenavadno veliko povpraševanje po knjigi. Intervievist in strokovnjak sta razglabljala vzroke povečanega zanimanja za knjigo, ki je tembolj karakteristično ker južne dežele, kakor je Italija, normalno ne kažejo tako velikega števila vnetih čitateljev knjig kakor ga razodevajo severne dežele. Klimatičen vpliv ki se razširja na sámo mentaliteto ljudi, je tu očiten. Sodelavec lista «Il Popolo d'Italia« piše: »Da že se čita. Še vedno sorazmerno malo, če pomislimo na ogromno razširjenost knjig, revij in listov v drugih deželah sveta. Malo vendar več kakor nedavno in morda tudi bolje.« Vzroki povečanega zanimanja za knjigo so deloma praktični: sam način življenja v vojnem času »zapeljuje« človeka k temu, da se pogosteje zateka h knjigi. In s čitanjem je kakor z jedjo: slast prihaja tedaj, ko smo že začeli uživati.

Zanimiva je v tem razgovoru tudi ugotovitev da se pod vplivom povečanega zanimanja za knjigo in kljub vojnim razmeram izboljšuje oprema italijanske knjige. »Zasluga gre, menim, samim izdajateljem. Italijanski založnik je zmeraj skušal vnesti v uresničevanje svojih načrtov nekoliko čuta za poezijo. Ni samo industrijec in trgovec često je tudi umetnik. Z druge strani pa sedanji procvit knjigotrštva daje založniku na razpolago sredstva, kakor jih v prejšnjih časih ni mogel upoštevati.«

Kaj gre najbolj v kup? — Nedvomno romani, — odgovarja neimenovani strokovnjak — in sicer romani sentimentalnega značaja. Za to vrsto književnosti so ženske najbolj navdušene. Tudi humoristi so si ustvarili široko občinstvo. — Na vprašanje, kaj zahteva občinstvo v večji meri: cenene knjige ali luksuzne izdaje? je odgovoril založniški strokovnjak neodločeno, češ da se tudi tu razodevajo različni okus in odnos do knjige, pa kajpak tudi sredstva, ki so posamezniku na razpolago. Vsekako je videti, da občinstvo bolj kupuje knjige, ki so natisnjene lepo in na dobrem papirju. Estetski čut občinstva je postal v zadnjem času občutljivejši. Večkrat je videti, da ljudje bolj gledajo na opremo kakor pa na ceno knjige. Kupujejo se v večjem številu nova dela kakor pa nove izdaje starejših knjig. Za italijanske avtorje je zanimanje čedalje večje. Založnik Rizzoli je objavil zbirko petdesetih romanov; med temi jih je 49 iz peresa italijanskih pisateljev. Vzlic temu, da je edin tuji avtor v Italiji znan in cenjen (Ferenc Herczeg) je vsak izmed domačih pisateljev dosegel večji odjem kakor pa ta tuji pisatelj. — Pisec interviewa opozarja pri tem na funkcijo kritike, ki da preveč hvali vse, kar ustvarijo domači pisatelji. »Če pišemo preveč ugodno o povprečnem avtorju, zmanjšujemo nehote pomen nadpovprečnega pisatelja. Namesto da bi posvečali toliko prostora boju zoper tuje pisatelje, glede katerih veljaj pravilo, da jih je treba prevajati če so njih dela nadpovprečno dobra, naj bi se kritika intenzivneje borila za uveljavljenje tistih domačih pisateljev, ki so tega vredni.«

Na vprašanje kaj se najbolj čita razen leposlovja, je odvrnil neimenovani strokovnjak: »Zgodovinske knjige. Občinstvo s povprečno kulturo se mnogo zanima za zgodovino. Morda se v želji, da bi spoznalo velike pojave in dogodke preteklosti, skriva nepotrpežljiva želja, uganiti dogodke bodočih dni.« O prodaji klasikov je dejal strokovnjak, da je omejena na manjše število interesentov. »Povprečna kultura naših ljudi se ni še povzpela tako visoko da bi ljubili klasike.« Med knjigami visokokulturnega pomena kaže uspeh nekaterih razveseljivo zanimanje. Tako se je na primer doslej prodalo že 26.000 izvodov nedavno izišlega dela patra Giuseppa Ricciottija »Vita di Gesu Cristo« čeprav stane izvod 100 lir. Ta uspeh je kar edinstven v dosedanjih založniških skušnjah v Italiji.

V sprečnem smemo sklepati da se je v zadnjem času izboljšal okus čitajočega občinstva. Danes dosezajo višjo naklado tudi knjige, ki so moralno v glavnem neoporečne in umetniško pomembne; prejšnja špekulacija s slabim okusom in slabo knjigo se je končala.

Kronika

*** Trgi in ulice z imenom Benita Mussolinija v Nemčiji.** Da bi še bolj nazorno potrdili duhovno povezanost med italijanskim in nemškim ljudstvom v sedanji vojni, so sklenili župni vodje v Šleziji, da bodo imenovali večje trge in ulice v šleskih mestih po Benitu Mussoliniju. Temu zgledu bodo sledila tudi druga mesta v Nemčiji.

*** Škof v Vicenzi je umrl.** Po dolgi bolezni je umrl v Vicenzi škof mons. Ferdinando Rodolfi. Škofovsko službo je izvrševal v Vicenzi nad 30 let.

*** Smrt zdravnika-generala.** V Lodiju je umrl 71letni zdravnik-general dr. Pietro Olivari. Preživel je več let v koloniji Eritreji, kjer je bil tudi osebni zdravnik guvernerja Martinija. Ves čas libijske vojne je bil pri operacijski vojski v Afriki, med svetovno vojno 1915—1918 pa je bil šef zdravniške službe pri diviziji na Adamellu. Po svetovni vojni se je umaknil v zasebno življenje. Njegov brat Emilio Olivari se je posebno izkazal v abesinski vojni pri Makaleju in Adui.

Smrt na vzhodnem bojišču. V Rim je prispela iz Rusije vest, da je podlegel ranam, ki jih je dobil v junaški borbi na vzhodnem bojišču, bersaljerski polkovnik Virginio Menari, šef generalnega štaba neke divizije italijanske vojske na vzhodne mbojišču. Pokojnik se je odlikoval z veliko iniciativnostjo ter je dajal italijanskim vojakom svetel vzgled bojevnika. Menari je izdihnil na dan 1. januarja v nekem poljskem lazaretu.

*** Sneg na Carsu, dež v Triestu.** Začetek tega tedna je prinesel na Carso obilico snega. V torek, 12. januarja je snežilo od 8. zjutraj dalje ter je padlo za 20 cm snega. V Triestu pa je ob istem času prav izdatno deževalo. Vreme je drugače mirno, letu in tam se pojavi tudi dih burje.

*** Mraz v Bergamu.** V Bergamski pokrajini je v začetku januarja večkrat snežilo in mraz je dosegel za te kraje izredno temperaturo —10° C.

*** Oprostitev taks za dijake iz Zare.** Ministrstvo za narodno vzgojo v Rimu je odobrilo, da visokošolci, živeči v okolišu province Zare, ne plačujejo nobenih taks, ne glede na to, kakšnega izvora so in kje so rojeni. S tem je bila izkazana dalmazijskim studentom posebna naklonjenost rimske vlade.

*** Smrt v plamenih.** V bližini pokopališča v Paoli je te dni nastal ogenj v neki hiši za kolone. Ko so po požaru pregledali kupček razvalin, so našli med ogorki zoglenelo truplo 92letnega Giuseppa Bruna. Starček je ležal v postelji in se ni mogel rešiti iz plamenov.

Miroslav Urbas — 60letnik

Med splošno znane ljubljanske gospodarstvenike prištevamo g. Miroslava **Urbasa**, ki praznuje danes 60letnico. Simpatične popularnosti je deležen ne samo kot potomec stare, ugledne ljubljanske družine in tudi ne zato, ker je sam zelo iniciativen podjetnik, marveč je še prav posebno na glasu zaradi svojega lepega značaja in dobrega srca.

Obrtniki cenijo v njem enega izmed svojih pionirjev. Kot dolgoletni predsednik Zanatske banke je skrbel, da se je naše obrtništvo po svoji lastni organizaciji pomagalo boljšati svoj položaj. Kot zaveden sin bele Ljubljane je bil dolga leta član občinskega sveta, kakor tudi raznih organizacij mestnega gospodarstva. Bil je član ravnateljstva Mestne hranilnice, kakor tudi Zbornice za TOI. Kot lastnik daleč po svetu znane tvrdke v Slomškovi ulici, ki izdeluje sloveče pristne kranjske klobase, je seveda v polni meri zaslužil, da se njegove gospodarske in organizacijske sposobnosti uveljavljajo na mnogih področjih našega javnega življenja. Njegovi izdelki so bili večkrat odlikovani na mednarodnih razstavah; še več kakor odlikovanje pa je vredna splošna sodba odjemalcev, ki jim je že sámo ime Urbasove tvrdke poročstvo solidnega blaga.

Med najlepšimi zaslugami Miroslava Urbasa je gotovo ta, da je bil 15 let predsednik društva Skrb za mladino. Ob vsaki priliki je izdatno podpiral delo v društvu in mnogo metuljev je že šlo iz njegove listnice za podporo revni in zapuščeni deci. Pod njegovim vodstvom je društvo pred sedanjo vojno prirejalo božičnice, na katerih je bilo vsako leto obdarovanih po 150 otrok, številne revne družine z večjim številom otrok pa z živili. Vsako leto je društvo odpravilo do 40 otrok na letovanje. Miroslav Urbas seveda nikoli ni terjal kakršnegakoli priznanja, vemo pa, da si je s svojo dobrosrčnostjo zagotovil mnogo hvaležnosti. In ta zavest naj mu bo ob lepem življenjskem prazniku v pobulo, da ostane še nadalje sredi našega javnega življenja, čil, zdrav in dobrodušen, kakršnega cenijo številni njegovi prijatelji.

IZ LJUBLJANE

u— **Novi grobovi.** Po težkem trpljenju je zapustila svojce ga. **Antonietta Konlčeva**, rojena de Settomini. Na zadnji poti jo bodo spremili v petek ob 15. iz kapelice sv. Krištofa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Dotrpel je uslužbenec tvrdke Souvan g. **Jože Plut.** Pogreb blagega rajnkega bo v petek ob pol 15. iz kapele sv. Petra na Žalah k Sv. Križu. — Preminil je g. **Franc Fink,** dolgoletni uslužbenec kavarne Evrope. Pogreb bo v petek ob 14. iz kapele sv. Frančiška na pokopališče k sv. Križu. Za vedno je zatisnil oči strojnik kmečke zadruge g. **Janez Kavčič.** Zapušča brata Vinka in Toneta ter drugo sorodstvo. K večnemu počitku ga bodo spremili v petek ob pol 14. iz kapele sv. Antona na Žalah k sv. Križu. V visoki starosti 93 let je zapustila svojce ga. **Antonija Šaplova,** po rodu Lavrenčičeva. Na zadnji poti jo bodo spremili v petek ob 16. iz kapele sv. Marije na Žalah na pokopališče k sv. Križu. — Pokojnim naj bo ohranjen blag spomin, svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Mirko Kogej †.** Pred polnočjo 13. januarja 1943 je nenadoma, zadet od srčne kapi, umrl Mirko Kogej, višji kontrolor glavne carinarnice v Ljubljani. Rodil se je l. 1900 v Postumii v ugledni rodbini. Pokojnik je maturiral na idrijski realki. — K carini je prišel leta 1920 in potem služil pri carinarnicah v Mariboru, Zagrebu, Bibinju in končno od l. 1939 v Ljubljani. Kogej je bil znan in priljubljen kot iskren drug, ljudomil javni uradnik in srčno dober človek; njegova roka je bila siromaku vedno odprta. Zapušča soprogo, brate in veliko število prijateljev, ki ga ne bodo nikoli pozabili. Svojcem tudi mi izrekamo naše sožalje! Naj počiva v miru!

u— **Koncert pianista Gorinija.** Na prvem klavirskem koncertu letošnje sezone bomo slišali na začetku koncerta dva mojstra staroklasične klavirske literature, in sicer Scarlatija ter Bacha. Scarlatija vedno pogosteje srečavamo na koncertih vseh velikih pianistov. Njegova dela so sicer precej enotavna, vendar zahtevajo od izvajalca prvovrstno interpretacijo. Scarlatijeva dela so zelo raznolika, zato jih pianisti zelo radi stavijo na čelo svojih koncertnih sporedov, pa tudi koncertno občinstvo jih sprejema z velikim odobravanjem. Po Scarlatiju bo sledil nedosežen mojster Bach v priredbi slavnega Busolija. Busoli je priredil veliko orgelskih skladb za klavirsko igro in kot odličen pianist je tudi sam zelo pogostokrat izvajal prirejena Bachova dela, ki zahtevajo od izvajalca ogromnega tehničnega znanja in umetniškega pojmovanja. Nadalje so na sporedu: Brahms, Debussy, Gorini, Cadella in Chopin. Koncert bo v ponedeljek 18. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Izvajal ga bo slavni pianist Gino Gorini, ki uživa velik sloves v vsem glasbenem svetu in ga prištevajo k prvim sodobnim pianistom. Začetek koncerta bo točno ob pol 7. uri. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Dve pedi snega nam je nasulo v sredo.** Snežilo je vzdržno ves dan. Bil je sam suh pršič. Šele proti večeru je nehalo snežiti. In tako je zdaj priroda pokrita z zadostno snežno odejo. Mraz popušča. Po —8 stop. C, ki smo jih zabeležili v sredo zjutraj, se je čez dan dvignila temperatura na —4.8 stop. C. Včeraj zjutraj je bilo —6 stop. C, vendar je že dopoldne mraz spet znatno popustil. Barometer je včeraj nekoliko padel.

u— **Gospodinje!** Opozarjamo vas, da se težko gospodinji brez gospodinjskega koledarja. Gospodinjski koledar obsega poleg tabel za vsakdanje knjižbe tudi nove kuhinjske recepte, ki so primerni za današnji čas. V zalogi je le še nekaj izvodov. Koledar se dobi v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3.

u— **Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Šiški** je dobila nekaj danskega krompirja. Člani ga dobe pri predsedniku na Vodnikovi c. 103.

u— **Po nakaznice za semenski krompir** iz Danske naj pridejo interesenti od črke C do vključno J dne 16. t. m. na Mestni gospodarski urad, Beethovnova ul. 7-II, soba št. 35, ob 9 dopoldne. Dan, kdaj se bo krompir na te nakaznice delil, bo tvrdka Sever & Komp., Gosposvetska cesta (Arielle Rea) 5, obvestila istotako v dnevnem časopisju z oglasom.

u— **Nakazovanje petroleja.** Ljubljanski mestni preskrbovalni urad prične z nakazovanjem petroleja za mesec januar prihodnji ponedeljek 18. t. m. tako, da pridejo v ponedeljek na vrsto upravičenci z začetnicami priimka A do F, v torek 19. t. m. z začetnicami G do J, v sredo 20. t. m. z začetnicami K do O, v četrtek 21. t. m. z začetnicami P do T, v petek 22. t. m. z začetnicami U do Ž in v soboto 23. t. m. zamudniki. Urad bo nakaznice za petrolej delil upravičencem vsak dan od 8. do 11. ure in od 15. do 17. ure razen ob sobotah popoldne, ko urad ne posluje. Upravičenci naj se natanko ravnajo po tem razporedu, da ne bo zmede in nepotrebnih potov, vse pa opozarjamo, naj pridejo po nakaznice v sobo št. 1 v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10.

La mobilitazione degli Italiani della Tunisia: la distribuzione degli indumenti militari
Mobilizacija Italijanov v Tunisu: delitev vojaške opreme

Iz Novega mesta

n— **Žrtve dela.** Pri popravljanju strehe je padel s krova 24letni kočarski sin Janez Debenjak iz Zabukovice in si pri padcu zlomil obe nogi. — V bližini Malega Slatnika se je pri tesanju hlodov usekal 38letni Ferdinand Pavlovec iz Semiča tako nesrečno v levo nogo, da si je nevarno presekal mišice. — Na Topliški postaji se je pri nakladanju hlodov zrušil 33letnemu delavcu Mihaelu Hočevarju težak hlod na nogo in mu jo zmečkal v stopalu. — Pri sekanju drv si je doma odsekal dva prsta na levi roki 67letni upokojenec Jožef Gregorevčič iz Št. Vida pri Stični.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V Mariboru je umrla v visoki starosti 88 let zasebnica ga. Rozalija Zimničeva-Rankova. Pri Treh ribnikih je umrl čevljarjev sin Avgust Zadravec. Nadalje so umrli v Mariboru 85letni slikar Miha Sirotič, 51letni železniški ključavničar Vasilij Stojanovič in 75letna zasebnica Marija Valherjeva. — V Braslovčah je umrl po kratkem težkem trpljenju ugledni posestnik Anton Plaskan. Poznala ga je vsa Savinjska dolina. Učakal je 69 let. Zbolel je šele nedavno. Pokopali so ga po njegovi želji čisto tiho v ponedeljek ob 11. dopoldne na braslovškem pokopališču. — Na vzhodnji fronti je padel 21letni Ferdinand Kuk, vojak v oklopnškem lovskem oddelku. Doma je bil iz Slivnice pri Celju. Njegov poveljnik je sporočil staršem, da je bil mladenič najboljši strelec v četi. Dne 19. oktobra je bil na kavkaški fronti smrtno nevarno ranjen in je naslednji dan izdihnil.

O olepšanju spodnještajerskih vasi piše mariborski dnevnik, da je Heimatbund začel enako gibanje, kakršno je že več let v vsej Nemčiji. Čeprav je vojna, mora iz vasi zginiti vse, kar kvari njihovo podobo. Vsak kmet, obrtnik in delavec mora pripomoči, da bodo hiše snažne in vrtovi kar najlepše urejeni. Vaška cesta mora postati vizitka kraja. Izdelani so načrti za razne spremembe po spodnještajerskih krajih. Ko se po zmagi, pravi članki, vrnejo spodnještajerski vojaki domov, naj najdejo svojo domačo vas posebno ljubko in lepo.

Slovesen odpust šolske mladine, ki letos dokonča ljudsko šolo, bo opravljen 28. marca. Prosvetni minister je odredil, naj se mladina ljudskih šol odpusti po opravljeni šolski dolžnosti v soboto, dne 27. marca. Isti dan zapustijo srednje in višje šole vsi dijaki, ki po veliki noči stopijo v poklic, katerega so si izbrali.

Za mrtva bosta oglašena Franc Deržič iz Kapel pri Brežicah, ki je februarja 1915 baje padel v Karpatih, in **Franc Gorjanc** iz Volitine pri Ponikvi, ki je februarja 1915 baje umrl v srbskem ujetništvu. Uveden je zadevni uradni postopek.

Ponesrečenci. V mariborsko bolnišnico je bil pripeljan 58letni Ernest Seifzer, ki si je v nekem mariborskem podjetju nevarno poškodoval nogo. 42letni Simon Mom iz Frama se je ponesrečil na avtomobilski vožnji. 40letni gostilničar Anton Grubelnik iz Lehna si je pri padcu zlomil levo nogo, 53letna Kristina Štrafela iz mariborske okolice pa si je pri padcu zlomila levico.

Pesniški večeri. V četrtek je v dvorani višje šole v Mariboru čital dr. Fritz Endres izbrana dela bavarskega pesnika Ludvika Thome. V Celju pa bo 19. t. m. čitala pesnica Margareta Weinhandlova, ki se je rodila 1880 v Celju kot hčerka državnega pravdnika dr. Edvarda Glantschnigga ter je prva otroška leta preživela v mestecu ob Savinji. V knjigi, ki jo je lani izdala, je opisala svojo otroško dobo na Spodnjem Štajerskem. Njej na čast priredijo Celjani slavnostni večer v dvorani stare grofije.

Štajerski prehranjevalni urad. V prilagoditvi na pokrajinsko območje obeh kmetijskih zvez za Štajersko in Koroško je nemški minister za prehrano in kmetijstvo razpustil deželni prehranjevalni urad »Südmark«. Njegova naslednika sta deželna prehranjevalna urada za Štajersko in za Koroško. Prvi ima svoj sedež v Gradcu, drugi v Celovcu. Poslovati sta začela 11. t. m. Za vodjo štajerskega deželnega prehranjevalnega urada je postavljen štajerski deželni kmetski vodja Hainzl.

Z Gorenjskega

Stoletnica koroškega kmetijskega glasila. Pred dnevi je »Jutro« omenilo 125 letnico štajerskega kmetijskega tednika. Tudi koroško kmetijsko glasilo praznuje lep jubilej. Letos mineva sto let, odkar je začel izhajati tednik koroških kmetovalcev.

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: 32letni desetnik Bela Papp, 23letni podčastnik Franc Neuhauser topničarski podčastnik Gustav Gerl, 22letni desetnik Franc Brugger, vojak Hans Stertin, desetnik Ferdinand Primik, 20letni topničar Walter Lettmayer, 22letni desetnik Leon Ulbing in naddesetnik Valentin Muth. Nadalje je padel na vzhodni fronti štabni narednik pri vojnem orožništvu Ernest Schonnefeld, ki je bil v mirnem času zelo delaven pri organizaciji SS in je bil odlikovan s celo vrsto kolajn. Te dni je za njim umrla v Celovcu na porodu njegova žena Elfrida, ki so jo pokopali z njeno hčerkico Kristo.

Velika zbirka za zimsko pomoč bo na Koroškem in na Gorenjskem to soboto in nedeljo. Pripravljajo različne prireditve. Največja prireditev bo sledila v Celovcu in sicer v soboto zvečer v veliki dvorani KdF. Igrala bo vojaška godba in sodelovali bodo solisti gledališča kakor tudi baletni zbor. Geslo bo: »Vsi se smejte z nami!« Poskrbljeno bo za dobro pijačo in za prigrizke.

Vodstvo šolskega oddelka pri deželni vladi v Celovcu je spet prevzel vladni ravnatelj dr. Franz Ratzer, ki se je vrnil iz Krakova, kjer je po ministrski odredbi opravil neko večjo nalogo. Župni vodja mu je ob sprejemu dal potrebna navodila za ljudsko prosveto na Koroškem in na Gorenjskem.

Iz Hrvatske

Velik uspeh razstave fašistične knjige v Zagrebu. V Zagrebu so te dni zaključili razstavo fašistične knjige, ki jo je organizirala posebna delegacija fašistične stranke. Razstava je imela ogromno obiskovalcev, od katerih so mnogi naročili številne knjige. Razstavo so seveda obiskali tudi: Poglavnik, člani hrvatske vlade in diplomatski zbor.

Nov konzularni dogovor. Hrvatsko-nemška strokovna komisija, ki je pretekli teden imela pogajanja za nov hrvatsko-nemški konzularni dogovor, je svoje delo končala. Osnutek pogodbe je bil predložen obema vladama. Ko bo odobren, se bo komisija sestala v Berlinu, kjer bo pogodba podpisana.

Nemški znanstvenik v Zagrebu. V torek je predaval o pomenu proročišča v Delfih profesor univerze v Lipskem dr. Hellmuth Berve. Predavanje je bilo dobro obiskano in nadvse zanimivo.

Nova študija o poreklu Hrvatov. Med zgodovinarji, ki trdijo, da Hrvati niso Slovani, ampak gotskega pokolenja, je zlasti prizadeven prof. Kerubin Šegvič. Že leta 1935. je s svojo študijo o tem predmetu v literarnem svetu vzbudil zanimanje. Zdaj v italijanščini v knjigi z naslovom »Hrvatje in njihova misija v 13. stoletjih zgodovine »znova dokazuje svojo trditev. Profesor Šegvič v utemeljitev svoje trditve navaja Konstantina Porfirogeneta, delo splitskega kronista arhidijakona Tomaža« Historia Salonitana«, Luciosovo kroniko »De Regno Sclavorum« in Dandolovo »Kroniko«.

Obnova zagrebške stolnice. Že delj časa obnavljajo zagrebško stolnico. Cerkev je bila zgrajena leta 1099, restavrirana pa po potresu leta 1880. Ker jo je zob časa precej prizadel, je bilo sklenjeno, da jo popolnoma obnove. Stroški bodo ogromni. Samo za popravilo obeh zvonikov je predvideno 15 miljonov kun. Vlada je v ta namen odobrila 2 miljona kun, zagrebška mestna občina 50.000 kun, večje in manjše vsote pa poklanjajo tudi zasebniki.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Petek, 15. jan., ob 17.30: **Poročno darilo.** Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 16. januarja ob 17.30.: **Primer Dr. Hirna,** Red A.

G. Forzano: »Poročno darilo«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: Lucija-Simčičeva, Karlo-Jan, Ersilija-Nablocka, Annibale-Plut, oficijal-Brezigar, Castelli-Košič, župnik-Bratina, hišna-Rakarjeva, zdravnik-Peček, letoviščarka-J. Boltarjeva, vaščan-Vertin, delavec-Raztresen. Režiser: prof. O. Šest, scenograf: inž. arh. E. Franz.

*

OPERA

Petek, 15. jan., ob 15.: **Slepa miš.** Opereta. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Sobota, 16. jan., ob 17.: **Beg iz serja.** Premiera. Red Premierski.

Premiera Mozartove opere »Beg iz serja«. Libreto: Gottlob Stephanie, prevod: Niko Štritof. Dejanje se godi v orientalskem okolju, v seraju Selima-paše, ob morju, kjer živijo pod nadzorstvom evnuha Osmina njegovi jetniki: lepa Konstanca, njena spletična Blonda in sluga Pedrillo. S pomočjo Konstancinega ljubimca Belmonta, španskega plemiča, pripravijo beg, ki pa se ponesreči, a velikodušnost paše jim da končno svobodo. Peli bodo: Selima-Anžlovar, Konstanco-Ivančičeva, Blondo-Polajnarjeva, Pedrilla-Banovec in Osmina-Betetto. Dirigent: A. Neffat, režija: C. Debevec.

O. J. Dobeic: »Slepa miš«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: Marička Majarončkova-Mlejnikova, Špelca-Poličeva, Moli-Barbičeva, županja-Skeletova, Matiček Mlinar-M. Sancin, Miha Korenina-Zupan, mister Lister-Anžlovar, Trenorep-Pianecki, Robert-Marenk, župan-Sekula, Strniša-Jelnikar, Macafur-Rus. Dirigent: E. Simoniti, režiser in koreograf: inž. P. Golovin.

Otroci, ki sodelujejo pri mladinski operети »Angel z avtom«, imajo v soboto ob 14. uri ponavljalno vajo.

SPORT

Kolo je staro 80 let

Nekaj podatkov in misli ob častitljivem jubileju najcenejšega prometnega sredstva

»Avto malega človeka« slavi letos svojo 80letnico.

Drais je bilo ime onemu možu, ki je leta 1818 sestavil neko leseno rogovilo in jo dal tudi patentirati, s katero je vzbujal smeh in veselje po ulicah nemškega mesta Karlsruhe. Ta prvi predhodnik današnjega modernega kolesa je bil sicer neroden in seveda ni imel niti ročic za poganjanje niti prenosa, opremljen pa je že bil z vodilom in sedežem. Čudak, ki se je prevažal s to čudovito napravo, je imel z ostrogami opremljene čevlje in se je z njimi poganjal po cesti, približno tako, kakor vidimo danes poganjati otroke svoja dvokolesna lesena vozila, na katerih pa ni mogoče sedeti. Gospod Drais si je za take svečane prilike posadil na glavo črn cilinder in tako sam še pripomogel, da so njegovo sliko objavljali v najrazličnejših karikaturah. In nazadnje zaslužil še to da so po njem imenovali često drugo vozilo, kakor ga je izumil v resnici!

Šele v dobi stroja je nastopila za zgodovinsko leseno kolo iz rok neumornega Draisa doba preporoda in izboljšanja. Mimo znanega visokega kolesa v kovinski izdelavi kakršnega se gotovo še spominjajo — bodisi iz prakse ali samo iz dnevne slike na ulici — naši starejši šitatelji, se je naglo začelo razvijati tudi tako imenovano nizko kolo, ki je »zagledalo luč sveta« leta 1862 in ohranilo svojo prvotno obliko kar mu je dal Drais, prav za prav do današnjih dni. Poleg gonil, prestave in krogličnih ležajev je v teku 25 let doživelo še zračnice (l. 1888), in potem se je začelo z neverjetno naglico širiti po vsej svetu. Zelo udomačeno je postalo novo prevozno sredstvo predvsem v Nemčiji, kjer so ga začeli okoli leta 1890 izdelovati v sto tisočih. Vožnja s kolesom je bila v prvih početkih precej nevarna stvar: deloma zato, ker so bili vozači premalo previdni in izvežbani, še bolj pa zato, ker se pešci nikakor niso mogli priučiti tega nenavadnega vozila na cestah.

Po vsem gornjem se lahko trdi, da je obhajalo kolo v svoji tehnični obliki ki mu je ostala ohranjena do zadnjega, pred kratkim častitljivi jubilej 80letnice. Gospodarski pomen tega najcenejšega prevoznega sredstva je neprecenljiv. Poglejmo samo nekatere številke! V Nemčiji so zadnje leto pred vojno našteli nič man kakor 17 milijonov koles, kar pomeni, da je bil vsak četrti Nemec kolesar in je vsak tretji Nemec uporabljal svojega jeklenega konjička zato, da se je vozil v službo in spet vračal na svoj dom. Skupno število teh vozačev po potrebi je daleč presegalo število tistih, ki so jih v isti namen prevažale železne cestne tramvaji ali avtobusi, tako da so našo belo Ljubljano in njeno bližnjo okolico — kolikor je bila ta primerjava dopustna — nekateri kratko in malo primerjali z najbolj gostimi kolesarskimi kraji v Nemčiji ali na Holandskem.)

Kakor so imeli Nemci sotnosti in zadrege, preden so kolesu dali edino pravilno ime — sprva je bila tankaj uvedena tuja oznaka »velociped« in pozneje se »bicycle« — tako smo se tudi pri nas šele po prvi svetovni vojni zedinili za najbolj kratko in čisto pravilno označbo »kolo«. Stari bicikelj, novejše in izumetničeno dvokolo in še manj znana označba velocipeda so šli v glavnem v pozabo, zato pa je kolo — kakor v vseh drugih jezikih — dobilo tudi pri nas nekaj ljudskih označb, ki so ga spremenile — večinoma nekoliko prezrljivo — v kračo, cizo in še več podobnih, prilagodenih na razna narečja in tudi posamezne sloje uporabnikov.

Zanimivo je, da se je Draisova iznajdba razvijala tako dolgo in tako pestro da so vsi njegovi posnemalci čisto pozabili na pravega izumitelja, njegovo ime pa prenesli na čisto drugačno vozilo — »drezino«, ki se premika na štirih kolesih po železniških tirnicah in ga danes v splošnem uporabljajo samo še z motornim pogonom. Dejstvo pa je, da je kolo (torej dvokolo) izumil badenski Nemec Drais in eden njegovih prvih izdelkov je shranjen v germanskem muzeju v Nürnbergu. Moža je v ostalem zadela enaka usoda kakor mnogo velikih mislecev; ko je za svoj izum zžrpal vsa sredstva, so vsi pozabili nanj in nazadnje je v revščini in pomanjkanju dočakal svoj konec v 66. letu starosti. Osamljen in zapuščen!

Drais in njegova iznajdba sta prinesla posebno sredstvo za udejstvovanje tudi športnika, torej človeka, ki ne vozi kolesa za potrebo, temveč zato, da bi se pri vožnji z njim krepil telo, utrjeval mišice in sploh skrbel za svoje zdravje. S te strani je bilo prav zaradi kolesarskega sporta izrečenih že mnogo očitkov — pokli canih in nepoklicanih — češ da je kolesarstvo kot šport vse prej kakor koristno za zdravje, toda mimo vseh teh razprav bodi tukaj na kratko rečeno le toliko, da je tudi ta šport na panoga, ki uživa na prvi pogled, kakor še nekatere, slab sloves, zdrava in koristna kakor vse ostale s pogojem seveda da so njeni pristaši telesno, sposobni zanjo in jo gojijo pod pravim strokovnim vodstvom. Vse pa ni za vsakoga, za nekatere še tabletenis ni brez nevarnosti za zdravje.

Prvenstvo pokrajine v table-tenisu

Sportna sekcija »Hermes« priredi pod pokroviteljstvom železniškega Dopolavora dne 31. t. m. prvenstvo pokrajine v namiznem tenisu, in to za moštva, gospode kategorije A in B, dame ter pare gospodov. Podrobnejši razpis sledi. Opozarjajo se vsi igralci tega sporta izven Ljubljane, da se pravočasno prijavijo ter si priskrbe potrebne dovolilnice za potovanje v Ljubljano. Naslov za pošiljanje prijav: »Hermes«, Ljubljana, Kolodvorska ulica, Tajništvo. Direkcijsko poslopje.

— *Na vzhodu je padel* koroški drsalec in igralec hokeja na ledu Stertin iz celovškega KAC-a. Mladi mož je spadal med stebre celovškega hokejskega kluba in je nekajkrat igral tudi v reprezentanci bivše Avstrije. Stertina smo svoječasno z užitkom gledali na delu tudi na drsališču Ilirije pod Čekinovim gradom.

Križem sveta

Razstava strokovnega tiska v Budimpešti. V madžarski prestolnici bo 23. t. m. odprta razstava strokovnega tiska, ki bo trajala do 2 februarja. Razstavljenih bo 1300 madžarskih časopisov literarne, znanstvene in strokovne vsebine.

Najdba starinske zlate krone. Nek vojak iz galipolske garnizije je našel iz 71 zlatih lorberjevih listov sestoječo zlato krono. Najdba izvira iz prvega ali drugega stoletja pred našim štetjem.

Halifaxov sin ranjen na afriškem bojišču. Švicarski listi poročajo, da je bil na afriškem bojišču hudo ranjen mlajši sin lorda Halifaxa, poročnik Richard Frederick Wood. Bil je ranjen pri nekem letalskem napadu ter so mu morali odrezati obe nogi. Lord Halifax je že izgubil v Egiptu enega sina, in sicer v oktobru 1942.

Električna kurjava na progi Milano—Rim. Italijanski listi poročajo, da bodo potniki, ki se vozijo iz Milana v Rim in nazaj deležni posebne ugodnosti električne kurjave. Vagoni nočnih vlakov bodo kurjeni z elektriko, s čimer bo prihranjena znatna množina premoga. Električno ogrevanje potniških voz bo urejeno po možnosti tudi na drugih progah.

Nagrada za dobrotljivost. Za božične praznike je bila v Milanu razdeljena »Nagrada za dobrotljivost«, katero je ustanovil milanski veleindustrijec Motta. Odbor za podelitev nagrade je obravnaval 400 primerov dobrotljivosti, v katerih je prišla do izraza ljubezen do bližnjega. Nagrada dobrotljivosti se podeljuje od leta 1934. dalje in je bilo doslej z njo nagrajenih 54 oseb.

Stoletnica ima 23 vnukov. V Rovigu je obhajala 101 rojstni dan Erminija Astori, ki je tako krepkega zdravja, da se ob lepem vremenu redno sprehaja ob reki Po. Starka ima izreden tek, popije dnevno 2 čaši vina ali šilce marsale. Njen ponos je 23 vnukov, ki se zbirajo okoli nje ter ji krajšajo stare dni.

Starorimske stavbe v Bergamu. V Bergamu so odkrili na 370 metrov visokem griču ostanke starorimskega foruma. Na tem kraju je svojčas stala cerkev.

Razprava proti ponarejevalcem zlatnikov. Pred kazenskim sodiščem v Triestu se morajo zagovarjati Alfredo Mian, Giovanni Zanier in Dicciotti Bataglia zaradi ponarejanja napoleondorov. Trojico je policija prijela v septembru 1941. Razpravo vodi comm. Polea Oresuesi.

Sprehod po strehi. Te dni je prišel Aldo Scali na obisk k svoji nečakinji Edi Checherini, stanujoči v Triestu, Via Solitario. Ko je dospel v 5. nadstropje, je vzrl na strehi mladeniča, ki se je zelo drzno obnašal. Na vprašanje, kaj dela na strehi, je fant odgovoril, da čaka svojega prijatelja. Scali je tedaj videl, da ima opraviti najbrže z dvema tatovoma ter je obvestil policijo, ki je prijela sprehajalca po strehi in njegovega »prijatelja«. Obenem so varnostni organi ugotovili, da sta sprehajalec na strehi in njegov tovariš vlomila v neko stanovanje, kjer pa nista našla drugega kakor dve srajci. Oba tatova sta že svoj čas sedela za zamrežen mi okni v Nizzi.

Devet smrtnih žrtev nesreče na Donavi. V donavski delti se je pred dnevi zgodila huda nesreča. Devet mladih ljudi je prišlo v čolnu hotelo prečkati reko. Visoki valovi pa so čoln prevrnili in vseh devet plavanja neveščih ljudi je utonilo v valovih. Njihovih trupel še niso našli.

Če zaspiš v kinematografu. Osemletni deček Giampiero Giachetti je v Firenzi zaspal v kinematografu »Italia«. Ostal je v kinu do konca predstave in še delj, dokler se ni zdramil ob pol 2. zjutraj. Seveda se je prestrašil, ko je videl, da je tako neskončno sam med praznimi sedeži. Začel je vpiti na pomoč in dirjati po dvorani sem in tja, dokler ni odkril izhoda. Tam mu je pomagal na prosto gasilec, ki je imel dežurno službo. Ta ga je povedel na prosto, da je lahko odšel domov, kjer so ga sprejeli prestrašeni roditelji.

Nestanovitno srce

je naslov četrti »Dobri knjigi«, ki izide čez nekaj dni. Ugledni pisatelj zgodovinskih in potopisnih reportaž Arnaldo Fraccaroli nam v njej na lahkoten, napet in duhovit način pripoveduje romantično usodo Vincenza Bellinija, mojstra opere, »angelskega učenca«, čigar globoko občutena glasba je osrečila toliko src vseh narodov in časov — le nestanovitno srce njenega tvorca je ostalo tudi ob njej neutešeno.

Zanimivo historično okolje Italije in topli ritem južnjaškega življenja spremljata pestro podobo, v kateri se razpleta grenkosladka zgodba tega izjemnega človeka: London in Pariz sta prizorišč njegove tragike. Razen tega nudi knjiga pojuden oris razvoja opere v desetletjih, ko so kraljevali evropskemu okusu Rossini, Donizetti in Bellini.

Naročite se na »DOBRO KNJIGO«!

Da ne ostaneš brez knjig kakor lani, takoj se v Vodnikovo družbo včlani!

†

Umrl je naš dolgoletni in zvesti uslužbenec, gospod

FINK FRANC

dne 13. t. m., previden s tolažili sv. vere.

Pogreb bo v petek, dne 15. januarja 1943 ob 2. uri popoldne z žal — kapele sv. Frančiška — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 14. januarja 1943.

TONEJC ANTON
lastnik kavarne »Evropa«

†

V 93. letu svojega življenja nas je zapustila naša dobra mama in stara mama, gospa

ANTONIJA ŠAPLA
roj. LAVRENČIČ

Pogreb bo v petek, dne 15. t. m. ob 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Marije — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 14. januarja 1943.

Globoko žalujoči:
TONE in RIKO — sinova
dr. LELIJA in dr. BOGDAN NOVAK
LIBUŠKA in TANJA ŠAPLA, vnuki

Mali oglasi

Kdor išče službo piše za vsako besedo L —.30 za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.— Najmanjši iznos za te oglase je L 7.— — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso L —.60 za dajanje naslova ali šifro L 3.— Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Službo dobi

Služkinjo
z dobrimi priporočili išče italijanska družina. Predstaviti se pri Sarti, Via Verdi 3/IV, od 14 do 16. 628-1

Dekle,
ki ima veselje pomagati tudi v gostilni, sprememo takoj. Naslov v ogl. odd. »Jutra«. 658-1

Gospod. pomočnica,
vajena meščanske kuhe in gospodinjstva, dobi dobro in stalno službo. Plača 300 lir. Javiti se dopoldne: Igriška ulica 2/I, desno. 663-1

Gradben. delovodjo
s primerno prakso v industrijskih stavbah, prvovrstnega, išče veliko industrijsko podjetje v neposredni bližini Ljubljane. Ponudbe s prepisi izpričeval oddati v ogl. odd. »Jutra« pod: »Dalša zaposlitev«. 682-1

Brivsk. pomočnika,
dobrega delavca, sprejmem. Plača prvovrstna. Naslov v ogl. odd. »Jutra«. 681-1

Voznika,
zanesljivega in poštenega, Ljubljane vajenega, takoj sprejme Čebin Wolfova 3. 680-1

Prodam

Pisarniško opremo,
hrastovo, masivno, 4 komadov, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. »Jutra«. 661-6

Škornje,
dva para, št. 41, ene za zelo drobno nogo, ugodno prodam. Vit. Emanuela št. 48, pritličje, desno. 686-6

Peči, sanke, drsalke
ter dele kurilnih naprav ugodno proda »Metalna«, Cesta Arielle Rea 16 (»Pri levu«). 682-6

Pohištvo

Prodamo
visoke in šublat omare kuhinjske kredence, razne mize, štokrle, otroške, zložljive in navadne postelje, žične vložke, žimnat modroc, predsobno in vrtno garnituro, stareše pisalne mize, tridelno psiho, gramofon, posamezne plošče, gašperček, drsalke in drugo. V trgovini »Ogled« Mestni trg št. 3, vhod skozi vežo. 637-12

Kupim

Močne deške čevlje
št. 28—30, dobro ohranjene, kupim. Naslov v ogl. odd. »Jutra«. 665-7

Seno kupuje
Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova c. 29. 689-7

Vreče in krpe
plačujemo najbolje v skladišču: Vošnjakova 4. 684-7

Oblačila

Prodam
dve skoraj novi obleki, modne hlače, zimsko črno suknjo za postavo 165 cm. Ogledati dopoldne: Galeva št. 2, V, II. stopn., vrata št. 26. 691-13

Moške zim. suknje
za srednje in manjše postave ter nov kratek suknjič sive barve prodam. Vit. Emanuela 48, pritličje, desno. 687-13

Kapital

50 do 80 tisoč lir
posodimo tistemu, ki ima na razpolago komfortno stanovanje z najmanj 3 sobami. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 667-16

Lokali

Krasen lokal
na najlepši točki v bližini pošte, zelo ugodna lega za manufakturno trgovino, ima po ugodni ceni oddati Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 666-19

Posest

Ugodna naložba kapitala
je prilo nostni nakup parcel v najbližji perferiji Ljubljane, blizu cestne železnice, v izmeri 240 do 760 kv. m. Vsa pojasnila daje Pristavec Franjo, real. posarna, Ljubljana, Cesta Arielle Rea št. 3. 19-20

Kupim parcelo
v centru mesta pa tudi več parcel v neposredni bližini mesta. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Kupim takoj«. 669-20

Kupim hišo-vilo
v Ljubljani. Ponudbe na ogl. oddelek »Jutra« pod: »Tudi do Lit 1,000.000«. 670-20

Kupim hišo
z gostilniškim ali niemu sličnim lokalom. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Gostilničar«. 672-20

Kupim
trgovsko ali stanovanjsko hišo v strogem centru. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Center mesta«. 671-20

Kupim
večje ali manjše zemljišče v industrijskem okraju. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Pa tudi drugje«. 673-20

Prodam
novejšo enonadstropno hišo z velikim vrtom in lepimi 5 stanovanji. Ponudbe na ogl. oddelek »Jutra« pod: »Lit 680.000«. 674-20

Prodam
dvostanovanjsko vilo za Lir 350.000. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Lepa vila«. 675-20

Prodam
3500 kvadr. metrov zemlje v okolici Ljubljane po 25 lir kvadr. meter. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod »Tudi za industrijo«. 676-20

Stavbno parcelo,
lepo, v Ljubljani, prodam. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Lir 150 za kv. meter«. 677-20

Izgubljeno

Osebna izkaznica,
glaseča se na ime Bonča Anton, Ljubljana, Hranilniška 6, se je izgubila. Najditelj se lepo prosi, da jo odda na naslov: Ivanka Penko, Bleiweisova (Tvrševa) 69 — proti visoki nagradi. 662-28

Moško rokavico,
sivo, štrihano, desno, sem izgubil. Najditelj se lepo naproša, da jo izroči v ogl. odd. »Jutra«. 660-28

Usnjena rokavica
se je izgubila od Unionа do magistrata. Najditelj se naproša, da jo odda proti nagradi v ogl. odd. »Jutra«. 659-28

Prosim gospoda,
ki je pobral zavitek na Poljanski cesti, z obličilnimi kartami, da jih prinese na Domobransko cesto 23. Videl ga je delavec in je dobro poznan. 688-28

Stroji

Šivalni stroj,
znamke Pfaff ali Singer, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe: Kodrova ulica 13 (prej Nove Jarše). 6 6-29

Informacije

Ročni voziček
za gumijeva kolesa znamke Ign. Vilk, je bil pozabljen dne 11. t. m. zvečer na tovornem kolodvoru, prosi se najditelja, da ga vrne lastnici proti visoki odškodnini, Stromšta, Ljubljana, Bleiweisova 35a. 625-31

Razno

Dvignite dospele ponudbe v oglasnem oddelku

Avto postaja, Brezdomka, čez dan odsotna, Domačin, Dobra moč, Dva prvovrstna stroja, Gospodična 99, Gospodinja 1942, Glavna cesta, Gotovina razpoložljiva, Gospodinja, Helena, Hanau, Hišnik, Januar, Imovit, Januar, Januar 43, Kupujem, 22 letna iz Šiške, Lepa lega, Lep dom, Lepa preproga, Ljubljana 40, Lir 2000, Ljubljana 43, Matematika, Mirica, Miren dom, Moč 1943, Marljiva, Nagrada, Novo življenje, Nujno, Orodje, Odkritosrčen prijatelj, Opisna geometrija, Ob cesti, Ob delavnikih, 2 osebi, Potrebno 120 tisoč, Prilika, Rabim gospodinjo, Res poceni, Radio, Stružnica, Stolček, Stalno mesto, Stroji, Svetla, Srečno 1943, Siguren uspeh, Takoj plačujem, Takoj 2720, Trajno pletenje, Tiha sreča, Takošen prevzem 14.000 lir, Uprave, Ugodno, Vhod s stopnic, Vsestransko poštena, Vsaka stroka, Veselje do dela, Vzamem takoj, Vir dobička, Zanesljiv 1, Zanesljivo pridna, Zelo potrebna, Zakon. 333, 777.

†

Previden s svetimi zakramenti je včeraj, dne 13. januarja 1943, mirno v Gospodu zaspal naš brat, svak in stric, gospod

Janez Kavčič
strojnik kmečke zadruge

Pogreb bo v petek dne 15. t. m. ob ½ 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Antona — k Sv. Križu.

Ljubljana, Salt-Lacke-City, Utah, dne 14. januarja 1943.

Žalujoča brata VINKO in TONE in ostalo sorodstvo

†

Umrl nam je naš ljubljeni soprog, brat, zet in stric, gospod

MIRKO KOGEJ
višji carinski kontrolor

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 16. t. m. ob 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Andreja — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 14. januarja 1943.

Globoko žalujoči:
MATILDA, soproga — SESTRA, BRATJE
in ostali sorodniki

P. G. Wodehouse 72

PODJETNI SAM

Humoristični roman

»Oh, gospod Braddock, recite mi, da ni res... recite mi, da ni res!«

»Tak kako naj rečem, ko nič ne vem!«

»Rekli ste, da je nemara mrtev...«

»Tak kdo?«

»Hash...«

Willoughby je izvlekel svileno rutico in si nekajkrat zaporedoma obrisal čelo.

»Nu, dajte, glejte,« je rekel s slabotnim glasom. »Ali mi ne bi rajši z nekaj besedami povedali vso istorijo od kraja?«

Z zanimanjem je poslušal Klaro, ko mu je pripovedovala dogodke tistega dne.

»Clarence in Hash sta po tem takem ena oseba?« je vprašal nazadnje.

»Tako je.«

»Torej je Hash isto kakor Clarence?«

»Da. Vsi ga kličejo Hasha.«

»Aha,« se je oddahnil gospod Braddock, »v tem je bil ves nesporazum. Spotikal sem se obenj kakor ob kamen. A zdaj, ko je stvar pojasnjena, si jo lahko mirno ogledava. Da vidiva, ali sem prav zapopadel bistvo vprašanja: v listu ste torej čitali tisti nasvet... Jeli ste ga ‚preskušati'... Ali je tako?«

»Do pičice. Hash pa, namesto da bi bil vzrojil, se je povsem ohladil in razdrl zaroko.«

»Vidim. Nu, vraga, stvar je dokaj preprosta. Tu ni treba drugega, kakor da stopi nekdo, ki zna obračati jezik, do Hasha in mu pojasni kako in kaj. Ali hočete, da grem pri tej priči k njemu?«

Klarin obraz, po katerem so še curkoma drle solze, je ves zasijal od notranje zarje.

»Moj Bog, če bi bili tako dobri!« je vzkliknila.

»I seveda bom... še to minuto skočim tja, ako nimate druge želje.«

»Bog vam poplačaj!« je vzkliknilo dekle. »Ne veste, kako žal mi je, gospod Braddock, da sem vam vrgla tisto čebulo v glavo.«

»Oba sva bila kriva,« je velikodušno odvrnil mladi človek. »Zdaj pa nikar več ne jokajte. Nos si popudrajte, kakor delajo pridna dekleta, pa bo vse v redu. Jaz stopim ta čas do fanta in uredim vso reč, kakor bi trenil.«

Bratovsko je pobožal Klaro po predivastih laseh ter izginil skozi zadnja vrata.

* * *

Nekaj minut po tem sta gospod in gospa Molloy sredi vročičnega brskanja po salonu vile »Mon Repos« mahoma začula brnenje hišnega zvonca in se prepadeno spogledala.

»Pri zadnjih vratih zvoni,« je rekla Dolly.

»Saj sem rekel, da bo nekaj takega,« je s turobnim glasom odvrnil Soapy. »Kaj nama je zdaj storiti?«

Gospa Molloy ni bila izmed tistih žensk, ki se dolgo bore z osuplostjo.

»Treba je iti dol in odpreti, evo,« je mirno odgovorila. »Najbrže je kak dostavljalec s štruco kruha ali čim podobnim. Imel te bo za hišnega slugo.«

»In če bi ne bil dostavljalec,« je trpko menil gospod Molloy, »ali naj ga česnem s sekiro po glavi? Zamisli se malce v moj položaj in reci, kako naj poznam vse preklete prebivalce te nesrečne četrti.«

»Cukrček, nikar se ne vznemirjaj zaradi tega,« je hrabro dejala Dolly.

»Tvoj ‚cukrček' bo kmalu pohrustan, kakor kaže,« je z mrkim glasom zagodrnjal gospod Molloy.

Šel je in odklenil vrata, pripravljen na to, da bo zagledal pred seboj pekovskega vajenca z jerbasom pod pazduho. Lahko si mislimo, kako so mu vzdrhteli nežni živci, ko je ustavil oči na zastopniku tako imenovanih boljših slojev v brezhibni sivi obleki. Z odprtimi usti je bolščal v Willoughbyja Braddocka.

»Halo,« je rekel prišlec.

»Halo,« je z negotovim glasom odgovoril Soapy.

»Ste vi Hash?« je vprašal Klarin poslanec.

»Kako pravite?« je vprašal Soapy.

»Ste Clarence ali niste?«

V srečnejših okoliščinah bi bil Soapy Molloy ogorčeno zavrnil to obdolžitev, ta mah pa se mu je zdelo politično, biti kdor koli razen samega sebe.

»Da, bratec,« je odgovoril brez obotavljanja.

Gospodu Braddocku ni bil njegov ljubeznivi naziv prav nič po duši, vendar tega ni odkrito povedal.

Soapy nikakor ni mislil tako. Besede nepričakovanega prišleca so mu bile docela nerazumljive. Glasno je zakašljal, da bi prikril zamolklo momljanje, ki je prihajalo nedvomno iz zamašenih ust zvezanega in na hodniku v kot položenega Hasha.

»To me zelo veseli,« je dejal, da bi nekaj rekel.

»Reči hočem, zastran dekleta,« je pojasnil dobri Braddock. »Zastran Klare, veste? Pravkar sem bil pri nji v kuhinji in sem jo našel vso obupano in objokano, ker misli, da je ne marate več.«

»To mi je res žal,« je previdno dejal Soapy.

»Menda je čitala v nekem listu nasvete,« je prišlec nadaljeval, »ki jih piše kaj vem kakšen bedak; tam je bilo rečeno, da je treba zaročenca ‚preskusiti' in v ta namen začeti ljubimkati s kakim drugim fantom. Komaj pa je jela razvijati svoj bojni načrt, ste vi razdrli zaroko. Zato, veste, sem pritekel naravnost k vam, z novico, da vas še vedno goreče ljubi in da je bil pramen las, ki ga je poslala onemu drugemu, le zvijača.«

»Aa?« je dejal Soapy, ki se mu je polagoma svitalo, kako in kaj.

»In tako je zdaj vse v redu, jelite?«

»Vse v redu, kolikor je na meni,« je odvrnil Soapy, zadovoljen, ker je bil tako poceni zvedel vse ozadje stvari.

»Torej je zadevica poravnana?« je vztrajal gospod Braddock.

»Pravo besedo ste izrekli, bratec.«

Gospod Braddock je pomolčal. To, da ni videl pri Klarinem zaročencu nikake ganjenosti in živahnosti, ga je malce presenečalo.

»Čaka vas, da vam razloži vse to iz oči v oči, razumete?... Da jo objamete in pritisnete na srce in tako dalje,« je vabljivo nadaljeval.

S takšnimi zapletljaji pa Soapy ni računal.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani